

PALOKAN RIENTO 1965 – 2014

Yleisseurasta jalkapallon lajiseuraksi

Antti Vanhala

Liikunnan yhteiskuntatieteiden pro gradu -tutkielma
Liikuntakasvatuksen laitos
Jyväskylän yliopisto
Kevät 2016

TIIVISTELMÄ

Vanhala, A 2016. Palokan Riento 1964 – 2014: Yleisseurasta jalkapallon lajiseuraksi. Liikuntakasvatuksen laitos, Jyväskylän yliopisto, liikunnan yhteiskuntatieteiden pro gradu -tutkielma, 74 s., 2 liitettä.

Pro gradu –tutkielman aiheena on urheiluseura Palokan Riento ja sen 50- vuotinen historia perustamisvuodesta 1965 vuoteen 2014 asti. Pääpainona on tutkia seuran organisaatiokulttuuria ja toimintaympäristöä sekä niissä tapahtuneita muutoksia. Kolmantena painopisteenä on seuran lajivalikoiman muutos sekä syyt tähän muutokseen.

Pääasiallisena aineistona on käytetty Riennon arkistoista löytyneitä asiakirjoja, kuten toimintakertomuksia ja kokouspöytäkirjoja. Lisäksi tehtiin ryhmähaastattelu kahden Palokan Riennon seuraaktiivin kanssa. Aikaisemmin kirjoitettu tieteellinen kirjallisuutta on käytetty tutkielman teoriapohjan rakentamiseen.

Palokka on tarjonnut loistavan ympäristön urheiluseuratoiminnan järjestämiseen. Palokan kaupunkilähiön asukasmäärä on kasvanut jatkuvasti viimeisen 50 vuoden aikana ja alue on ollut varsinkin nuorten lapsiperheiden suosiossa. Palokan Riento perustettiin tyypilliseksi lähiöseuraksi tarjoamaan liikunnallisia virikkeitä alueen asukkaille. Riennon toimintaperiaate ja arvomaailma on läpi seuran historian ollut tarjota turvallista harrastustoimintaa lähialueen lapsille, nuorille sekä aikuisille. Mahdollisimman moni palokkalainen on haluttu saada mukaan toiminnan piiriin.

Riento toimi perustamisestaan lähtien yleisseurana, jossa on historian saatossa harrastettu useita eri lajeja. Laajamittaisinta ja pitkäaikaisinta toiminta on ollut jalka- ja lentopallossa. Yleisseurasta tuli jalkapallon lajiseura, kun vielä mukana ollut Naisten lentopallotoiminta loppui seuran alaisuudessa 1990-luvulla. Juniorijalkapalloon keskittyvässä ja aktiivisesti toimivassa seurassa on nykypäivänä yli 700 jäsentä.

Jatkotutkimuksena Palokan Riennon historiaa olisi mahdollista syventää ja tarkentaa haastatteleamalla seuran toiminnassa mukana olleita ihmisiä eri aikakausilta. Lisäksi lehtiaineisto antaisi lisää tietoa seuran vaiheista. Vaihtoehtoinen aineisto olisi tärkeässä osassa varsinkin niiltä ajanjaksoilta, joilta seuran arkistomateriaaleja ei ole saatavilla.

Asiasanat: urheiluseura, liikuntaseura, paikallishistoria, toimintaympäristö, organisaatiokulttuuri

ABSTRACT

Vanhala, A 2016. Palokan Riento 1964 – 2014: From multi-sport club to football club. Department of Sport Sciences, University of Jyväskylä, Master's thesis, 74 pp., 2 appendices.

Subject in this Master's thesis is history of sport club Palokan Riento from 1965, when it was founded, till year 2014. Primary topics in this research are organisational culture and operational environment in the club and how those have been changed over the time. Third primary topic is change in selection of sports in the club and which reasons has been affected to this

Primary research material is documents from Riento's archives, such as annual reports and minutes of a meetings. Additionally a group interview was made with two long-time actors in Palokan Riento. Former researches has been used to build the theoretical basis.

Palokka has offered a great environment for sport club to organise sports. Population in the urban housing estate of Palokka has been growing constantly in last 50 years and location has been especially good graces of young families with children. Palokan Riento has been a typical sport club in a housing estate to offer athletic activities for residents in the area. Operational principle and values has been through history of the club to offer safe leisure activities for the kids, youths and adults in the neighbouring area. Aim has been to get as many residents as possible to take part to activities in the club.

Riento operated till foundation as a multi-sport club and many different sports has been organised and played under it over the history. The most wide-ranging and most long-lasting actions has been in football and volleyball. Riento became the football club when women's volleyball, which was still part of the clubs sport selection, ended in the clubs subordination in 1990s. To junior football concentrated and actively working club has today over 700 members.

As a further study it would be possible to deepen and amplify the history of Palokan Riento by interviewing club members from different eras. Additionally newspaper material would give more information from phases of the club. Alternative research material would be in important role especially from those periods where archive material is not available.

Key words: sport club, physical training club, local history, operational environment, organisation culture

Sisälllys

1	JOHDANTO	6
2	TUTKIMUSTEHTÄVÄT JA TOTEUTUS.....	9
2.1	Tutkimuskysymykset	9
2.2	Tutkimuksen toteutus.....	9
2.3	Historiantutkimus.....	12
2.4	Keskeiset käsitteet.....	17
2.4.1	Urheiluseura.....	17
2.4.2	Liikuntaseuran organisaatiokulttuuri	18
2.4.3	Liikuntaseuran toimintaympäristö	19
3	PALOKAN RIENTOA PAIKANTAMASSA.....	23
3.1	Seuratoiminnan muutos Suomessa.....	24
3.2	Suomalaista jalkapalloilua	26
3.3	Palokka maaseudusta kaupunkilähiöksi.....	29
4	PERUSTAMINEN JA ALKUVUODET (1965 – 1974)	36
5	JALKA- JA LENTOPALLO PÄÄLAJEIKSI (1975 – 1977).....	38
6	JALKAPALLON LAJISEURAKSI (1978 – 1995).....	42
7	JUNIORIJALKAPALLON KÄRKISEURAKSI (1996 – 2014).....	51
8	YHTEENVETO JA POHDINTA	62
	LÄHTEET	69
	Haastattelut	69
	Arkistolähteet	69
	Kirjallisuus	69
	Verkkolähteet	73

LIITTEET	75
LIITE 1: Teemahaastattelun runko.....	75
LIITE 2. Palokan Riennon puheenjohtajat	77

TAULUKOT

TAULUKKO 1. Tutkimuksen aineistona käytetyt Palokan Riennon arkistolähteet vuosilta 1965 – 2015.....	11
TAULUKKO 2. Palokan Riennon jäsenmäärät sekä lisenssin- tai pelipassin omaavien määrä 1974 – 2013. Luku on merkitty niiltä vuosilta, joilta tieto on aineistosta saatavilla.....	59

1 JOHDANTO

”Vapaaehtoinen kansalaistoiminta tuhansissa liikuntaseuroissa kuuluu tunnusomaisena piirteenä suomalaiseen liikuntakulttuuriin; itseasiassa liikuntakulttuurimme rakentuu vahvasti tähän kansalaistoimintaan.”¹

Vapaaehtoisuuteen perustuva seuratoiminta on ollut merkittävä asema suomalaisessa liikuntakulttuurissa ja näin on edelleenkin². Maassamme toimivilla liikuntaseuroilla on ollut ratkaiseva vaikutus huippu-urheilumenestykseen sekä myös terveyden edistämiseen³. Seuratoiminta on ihmisille tärkeä sosiaalisen kanssakäymisen kannalta. Lisäksi joukkuekavereilla, valmentajilla ja ohjaajilla on merkittävä kasvatuksellinen rooli lasten ja nuorten parissa.⁴

Pääosin kansalaisaktiivisuuteen perustuva liikunta- ja urheiluseuratoiminta käynnistyi Suomessa noin 150 vuotta sitten kansalaisyhteiskunnan synnyn kanssa samoihin aikoihin⁵. Nykypäivänä Suomessa on erään arvion mukaan 11 – 13 000 aktiivisesti toimivaa liikunta- ja urheiluseuraa⁶. Seuroilla on merkittävä vaikutus urheilu- ja liikuntatoiminnan järjestämisessä, sillä arvion mukaan seuramatkat tuottavat noin 65 % maamme kaikista liikuntapalveluista⁷.

Paikallishistoriallinen tutkimus on vanhin historiantutkimuksemme erikoisalue ja se on ollut kautta aikojen sivumäärissä mitattuna myös historiantutkimuksemme suosituimpia, ellei jopa suosituin, harrastuksen kohteita⁸. Paikallishistoriallinen tutkimus on arvokasta historiantutkimukselle kokonaisuutena. Sen avulla pystytään saavuttamaan yleisellekin historiantutkimukselle tärkeitä tuloksia ja kokoamaan historiallisesti arvokasta aineistoa, jota voidaan jatkossa historiantutkimuksessa hyödyntää.⁹ Myös seurojen historiankirjoitukset ovat säilyttäneet suosionsa. Niiden

¹ Heinilä & Koski, 1991.

² Itkonen 2015, 39.

³ Heinilä & Koski 1991, 2.

⁴ Vehmas 2015, 185–186.

⁵ Szerovay 2015, 121.

⁶ Kansallinen liikuntafoorumi 2013, 11.

⁷ Heikkala 2009, 9 Szerovayn 2015, 121–122 mukaan.

⁸ Tommila 1996, 9.

⁹ Juva 1945, 24.

muulle tutkimukselle tarjoaman hyödyn lisäksi niillä on myös tärkeä merkitys seuratoimijoille itselleen.¹⁰

Suomessa tapahtui suuri muuttoliike 1960-luvulla, jolloin suuri määrä ihmisiä muutti maaseudulta kaupunkeihin¹¹. Ihmisten muuttaminen lähiöihin johti myös perheiden perustamiseen. Niinpä lähiöihin syntyi pian myös runsaasti lapsia, joille oli ryhdyttävä järjestämään toimintaa. Näin oli meneteltävä etenkin sen vuoksi, että nopealla aikataululla rakennetuissa lähiöissä ei ollut juurikaan palveluja. Näin ollen urheilun järjestäminen kasvavalle sukupolvelle oli sangen vartenotettava vaihtoehto.¹²

Lähiöihin perustettiin 1960- ja 1970-luvuilla runsaasti urheiluseuroja. Seurojen tehtäväksi asetui ennen kaikkea kasvavan sukupolven vapaa-aikatoimintojen organisointi. Perustettujen lähiöseurojen riennoissa korostui paikallisuus ja uuden asuin- ympäristön kokeminen omaleimaiseksi yhteisöksi. Esikaupunkeihin muodostuneessa liikuntakulttuurissa oli juonteita maaseutumaisesta liikuntakulttuurista, jota sovellettiin uusiin lähiöolo-suhteisiin. Esimerkiksi lentopalloilun juuret olivat maaseutumaisessa kyläyhteisöllisyydessä. Lajista tulikin suosittu peli, jonka harrastus voitiin käynnistää varsin vaatimattomissa olosuhteissa.¹³ Lähiökoulujen valmistumisen myötä ulkona käynnistynyttä pelaamista voitiin jatkaa sisätiloissa ja lajitaitojen karttuessa saatettiin lähteä mukaan myös sarjatoimintoihin.

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on selvittää lähiöseura Palokan Riennon viisikymmenvuotisen historian vaiheita. Näkökulmaksi on valittu seuran organisaatiokulttuuri ja toimintaympäristö sekä niissä vuosien aikana tapahtuneet muutokset. Kolmantena ongelmana tutkitaan seuran lajivalikoimaa ja siinä tapahtunutta muutosta. Tutkimuksen pääasiallisena aineistona on Palokan Riennon arkiston primäärilähteet. Viitekehystenä on käytetty suomalaisen urheiluseuratoiminnan historiaa sekä aikaisempaa liikuntaseurojen organisaatiokulttuurista ja toimintaympäristöstä tehtyä tutkimusta.

¹⁰ Itkonen 1996, 51.

¹¹ Ahponen & Järvelä 1983.

¹² Itkonen et al. 2014, 62–67.

¹³ Kokkonen 2015, 177.

Johdantoa seuraavassa ensimmäisessä pääluvussa kerron tutkimuksen toteutuksesta ja tutkimuskysymykset sekä käyn läpi historiantutkimuksen periaatteita ja lähtökohtia. Luvussa perehdytään myös tutkimuksen kannalta keskeisiin käsitteisiin. Toisessa pääluvussa paikannan Palokan Rientoa suomalaisen seuratoiminnan ja jalkapalloilun muutokseen sekä kuvaan seuran toimintaympäristönä olevaa Palokan aluetta ja sen historian vaiheita. Tätä seuraavissa neljässä luvussa perehdyn Palokan Riennon historiaan kronologisessa järjestyksessä. Lukujen jaottelussa mukailaan seurassa tapahtuneita muutoksia ja murroksia. Tutkimuksen viimeisessä luvussa esitän yhteenvedon seuran historiasta ja pohdin sitä tutkimuskysymysten näkökulmasta. Lopuksi annan muutamia ehdotuksia jatkotutkimusta varten.

2 TUTKIMUSTEHTÄVÄT JA TOTEUTUS

2.1 Tutkimuskysymykset

Tutkijan mielenkiinto käsiteltävään tutkimusaiheeseen on tärkeä lähtökohta, mutta tutkimuskysymykset eivät synny itsestään. Kysymykset syntyvät pitkässä prosessissa, jossa tutkija, ohjaaja, aiempi tutkimuskirjallisuus ja lähdeaineisto käyvät vuoropuhelua keskenään.¹⁴ Pro gradu -tutkielmassani tutkimustehtäväni on selvittää urheiluseura Palokan Riennon historian vaiheet sen perustamisesta aina nykypäivään asti. Seuran historiaa tarkastellaan organisaatiokulttuurin, toimintaympäristön ja lajivalikoiman muutoksen kautta.

Tutkimustehtävän selvittämiseksi on tutkimustyön aikana muotoutunut seuraavat kolme tutkimuskysymystä:

1. Millainen on ollut seuran organisaatiokulttuuri ja miten se on muuttunut?
2. Millainen on ollut seuran toimintaympäristö ja miten se on muuttunut?
3. Miten seuran lajivalikoima on muuttunut ja mitkä ovat syyt muutokseen?

2.2 Tutkimuksen toteutus

Kootessani Riennon historian vaiheita yhtenäiseksi kokonaisuudeksi olen käyttänyt apuna erilaisia aineistoja. Menetelmää, jossa yhdistellään useammanlaisia aineistoja keskenään, kutsutaan aineistotriangulaatioksi¹⁵. Haastattelu, kysely, havainnointi ja erilaisista dokumenteista saatava tieto ovat laadullisen tutkimuksen yleiset aineistonkeruumenetelmät¹⁶. Tässä tutkimuksessa on käytetty näistä kahta, jotka ovat dokumentit ja haastattelu. Tutkimusta varten kerättyjä dokumentteja ovat Riennon arkistoista löytyneet vuosi- ja toimintakertomukset, toimintasuunnitelmat,

¹⁴ Autio, Katajala-Peltomaa & Vuolanto 2001, 146.

¹⁵ Eskola & Suoranta 1998, 69.

¹⁶ Tuomi & Sarajärvi 2009, 73.

kokouspöytäkirjat ja muut asiakirjat, jotka ovat antaneet tarvittavaa lisätietoa seuran historian hahmottamiseksi. Säilyneessä arkistomateriaalissa oli harmittavasti jonkin verran puutteita. Seuran ensimmäisiltä toimintavuosilta ei aineistoa löytynyt ollenkaan ja myös myöhempinä vuosina on joitakin aukkoja. Tutkimuksessa käytetty Palokan Riennon arkistomateriaali on havainnollistettu taulukossa 1. Teoreettisessa pohjustuksessa ja paikannettaessa Rientoa muuhun yhteiskuntaan on apuna käytetty aikaisemmin kirjoitettua tieteellistä kirjallisuutta.

Haastattelu suoritettiin ryhmähaastatteluna kahden Palokan Riennon toiminnassa pitkään mukana olleen seura-aktiivin kanssa. Haastattelumuotona käytettiin teema-haastattelua. Tuomen & Sarajärven (2006) mukaan teemahaastattelussa eli puolistrukturoidussa haastattelussa käytetään keskeisiä etukäteen valittuja teemoja ja niihin liittyviä tarkentavia kysymyksiä. Teemahaastattelun avulla pyritään löytämään vastauksia tutkimustehtävien ja tutkimuskysymysten mukaisesti.¹⁷ Riennon toimihenkilöille tehdyn teemahaastattelun rungon pääpaino olikin tutkimuskysymyksissä, joita tarkennettiin avustavilla kysymyksillä tarvittaessa, jotta tärkeitä aihealueita ei jäänyt haastattelun aikana käsittelemättä. Vastaajilla oli mahdollisuus kertoa vapaasti omia muistojaan ja kokemuksiaan haastattelurungon pohjalta. Ryhmähaastattelu tuki tätä tavoitetta, sillä haastateltavat ruokkivat samalla toistensa ajatuksia ja muistikuvia kertoessaan seuran tarinaa.

Historiantutkimuksessa metodi tulee valita aineiston perusteella. Kaksi pääluokkaa ovat historiallis-kvalitatiivinen eli laadullinen ja kvantitatiivinen eli tilastollinen metodi. Kirjallista aineistoa tutkittaessa on käytössä yleensä historiallis-kvalitatiivinen metodi. Kvantitatiivista metodia tarvitaan silloin, kun aineistona ovat tilastot tai tutkija kerää itse sisällönanalyysin avulla tilastollista aineistoa.¹⁸ Edellä mainittu sisällönanalyysi antaa hyvät menetelmälliset mahdollisuudet historiantutkimuksen kannalta. Sisällönanalyysillä viitataan yleisesti kvantitatiiviseen menetelmään, jolla mitataan määritellyn tekniikan avulla systemaattisesti tiettyjä asioita kohdeaineistosta ja tilastoidaan ne.

¹⁷ Tuomi & Sarajärvi 2006, 75–76.

¹⁸ Hietala 2001, 23.

TAULUKKO 1. Tutkimuksen aineistona käytetyt Palokan Riennon arkistolähteet vuosilta 1965 – 2015.

Vuosi	Vuosi- / toimintakertomus	Toimintasuunnitelma	Pöytäkirja sääntömääräisestä kokouksesta	Muita asiakirjoja	Ei asiakirjoja
1965					x
1966					x
1967					x
1968					x
1969					x
1970					x
1971					x
1972					x
1973	x		x		
1974	x		x	x	
1975	x		x		
1976	x		x	x	
1977	x		x	x	
1978	x		x	x	
1979	x	x	x	x	
1980	x	x		x	
1981	x	x	x	x	
1982	x	x		x	
1983	x		x	x	
1984	x	x	x	x	
1985		x	x	x	
1986			x	x	
1987			x	x	
1988		x	x	x	
1989		x	x	x	
1990	x		x	x	
1991			x		
1992	x		x		
1993	x	x	x		
1994	x	x	x		
1995		x	x	x	
1996		x		x	
1997					x
1998	x	x	x		
1999	x		x		
2000		x	x		
2001		x			
2002		x			
2003					x
2004		x			
2005					x
2006					x
2007					x
2008	x			x	
2009	x	x		x	
2010	x	x		x	
2011	x	x			
2012	x				
2013	x				
2014	x				
2015		x			

Historiantutkimuksessa on käytetty vähän tällaisia mittaavan sisällönanalyysin tekniikoita. Kuitenkin myös perinteiset historiantutkimuksen tekniikoita voidaan kutsua eräänlaisiksi sisällönanalyyseiksi. Metodikirjallisuudessa näkee näistä käytettävän nimitystä kvalitatiivinen sisällönanalyysi.¹⁹

Kvalitatiivisella analyysillä on useita etuja verrattaessa mitattavaan analyysiin. Kvalitatiivinen analyysi on joustavampi menetelmä, joten sillä on mahdollisuus päästä paremmin perille tekstissä esiintyviin vivahteisiin ja painotuksiin. Negatiivinen puoli on, että kvalitatiivinen analyysi on epätäsmällinen ja epäsystemaattinen. Lisäksi tutkijan on usein vaikea osoittaa niitä mekanismeja, joiden avulla esitettyihin johtopäätöksiin ja yleistyksiin on päädytty. Johtopäätöksenä voidaankin ehkä sanoa, että paras tulos historiantutkimuksessa tulee yhdistämällä kvalitatiivinen ja mitattava analyysi. Sisällönanalyysin eri lajeja voitaisiin käyttää valikoivasti niille sopiviin tarkoituksiin.²⁰

Tässä Palokan Riennon historiaa selvittävässä tutkimuksessa käytetään historiallis-kvalitatiivista metodologiaa ja kvalitatiivista sisällönanalyysiä. Ainoat poikkeukset tähän ovat tilastot seuran jäsenten ja pelipassilaisten määrästä sekä jo edellä taulukkona esitetty tilasto aineiston kattavuudesta²¹. Näiden kohdalla voidaan puhua yksinkertaisesta kvantitatiivisesta sisällönanalyysistä. Niissä on systemaattisesti tiettyjen sääntöjen perusteella luokiteltu ja mitattu aineiston määrää ja laatua sekä tilastoitu pelipassilaisten ja jäsenten määrää.

2.3 Historiantutkimus

Luonnolliseksi jatkeeksi tutkimuksen toteutusta käsittelevälle alaluvulle on historiantutkimuksen käsittely. Seuraavassa käyn läpi muutamia keskeisiä historiantutkimukseen liittyviä seikkoja, joihin olen tämän oppimisprosessin aikana paneutunut ja jotka ovat myös tämän tutkimuksen toteuttamisen perustana.

¹⁹ Sulevo 1973; 4, 6, 43.

²⁰ Sulevo 1973; 43, 44.

²¹ Ks. Taulukko 1, 11; Taulukko 2, 59.

Historiantutkimus kuuluu ns. kokemustieteiden ryhmään, joka tarkoittaa, että siinä pyritään päättämään ja saamaan selville jotakin itse asioista eikä ainoastaan niiden muodollisista suhteista. Renvall (1983) tiivistää, mitä historiantutkimus tieteenä oikein on:

”Se on tiede, jonka kokemuspohjana ovat menneisyyden ihmisen toiminnasta jääneet ja välittömästi havaittavissa olevat lähteet. Näiden lähteiden selitykseksi se luo kuvan menneisyydestä, jonka muodostavat sellaiset yleiset toteamukset, että ne selittävät kaikki tunnetut lähteet. Samalla nuo yleiset toteamukset eivät saa olla keskenään ristiriidassa, ja historiantutkimus pyrkii tekemään ne niin, että ne eivät joutuisi ristiriitaan myöskään löydettävien uusien lähteiden kanssa.”

Toteamuksia tehdessä tulee muistaa, että ihminen on suhteessa ympäristöönsä ja molemmille historiallisen kehityksen aikana tapahtuva muutos on otettava huomioon.²²

Historiantutkimus perustuu edellä mainittuihin lähteisiin ja ne asettavat aina omat rajoitteensa tutkimukselle. Menneisyyttä voidaan tutkia ainoastaan niiltä osin, mistä on jäänyt jotakin todistusaineistoa.²³ Historialliset lähteet voidaan jakaa kahteen pääryhmään, jotka ovat jäämistö ja esittävät lähteet. Esittävät lähteetkin kuuluvat periaatteessa jäämistöön, mutta niiden tärkeämpänä ominaisuutena on se, että ne välittävät ja vertauskuvallisesti esittävät jotakin menneisyydestä, joka ei liity kyseisen esineen ominaisuuteen. Jäämistöön lasketaan sellaiset lähteet kuin esineellinen jäämistö, henkinen jäämistö, sekä ihmisen luontoon jättämät jäljet. Esittävät lähteet jakautuvat alkuperäisen esittämismuodon perusteella kolmeen ryhmään, jotka ovat suullinen perimätieto, kuvallinen jäämistö ja kirjallinen jäämistö. Ryhmiä ei voi kuitenkaan kaikissa tapauksissa erottaa tarkoin toisistaan, sillä samassa lähteessä voi esiintyä useampaan ryhmään kuuluvaa esittämismuotoa. Näin on ainakin kuvan ja kirjallisen jäämistön välillä. Esimerkiksi valokuvaan on usein liitettynä sitä selittävä kuvateksti. Valokuva ja kuvateksti muodostavat kokonaisuuden, jossa kumpaakaan ei voi käyttää lähteenä irrallaan toisestaan.²⁴

²² Renvall 1983, 11, 16.

²³ Polley 2003, 51.

²⁴ Renvall 1983, 117–127.

Lähteistä ensisijaisesti historian tutkimuksen kohteena on kirjallinen jäämistö. Kirjallinen jäämistö on jaettavissa kolmeen ryhmään, jotka ovat yksityislähteet, julkiset kirjalliset tuotteet ja asiakirjat. Ryhmät on jaoteltu sen mukaan, minkälaisen vastuun alaisena ne ovat syntyneet ja minkälaisen kontrollin alaiseksi ne on ajateltu joutuvan. Yksityislähteet kuuluvat yksityisen henkilön toimintapiiriin. Niissä on keskeinen yhteys kirjoittaneeseen henkilöön, vaikka ne olisikin kirjoitettu muiden luettavaksi. Yksityislähteitä ovat esimerkiksi yksityiskirjeet ja päiväkirja. Toinen kirjallisen jäämistön ryhmä, eli julkiset kirjalliset tuotteet, määritellään sellaiseksi lähteeksi, joka on tarkoitettu useamman sellaisen henkilön luettavaksi, joihin kirjoittajalla ei ole henkilökohtaista suhdetta. Esimerkkinä julkisesta kirjallisesta tuotteesta voidaan mainita kirjallisuus ja sanomalehdet.²⁵

Asiakirjat ovat kirjallisen jäämistön kolmas ryhmä. Asiakirjalähteissä kirjoittaja jää taka-alalle ja tärkeintä sekä tunnusomaista on se tehtävä, jonka takia asiakirja kirjoitetaan. Asiakirjan tehtävä voi olla joko julkisoikeudellinen tai yksityisoikeudellinen. Julkisoikeudellisilla asiakirjoilla tarkoitetaan asiakirjoja, jotka on luotu julkisen viranomaisen toimesta tai heidän käsiteltäväksi. Yksityisoikeudellisia asiakirjoja ovat esimerkiksi liikelaitosten, yhtymien ja yhdistysten asiakirjat.²⁶ Tutkimuksen toteutusta käsittelevässä alaluvussa käsiteltiin jo tässä tutkimuksessa käytettyjä lähteitä. Voidaankin sanoa, että lähteet ovat pääasiassa yksityisoikeudellisia asiakirjoja.

Puhuttaessa lähteiden käytöstä historian tutkimuksessa on tärkeää muistaa lähdekritiikki, jotta tutkimuksen tulos on mahdollisimman luotettava. Renvallin (1983) mukaan lähteisiin on suhtauduttava jatkuvalla kriittisyydellä. Lähtökohta tulee olla se, että asiakirja on sellainen, millaisena se esiintyy ja kertoo asioista totuudenmukaisesti niin kuin ne ovat olleet. Historiantutkija voi käyttää lähdettä ilman sen suurempaa erillistä kriittistä punnintaa niin kauan kuin se sopii yhteen kaikkien muiden tunnettujen seikkojen kanssa. Mahdollisten syntyvien ristiriitojen varalta tulee kuitenkin olla koko ajan varuillaan. Lähdekritiikki on siis läsnä koko tutkimuksen tekoprosessin ajan.²⁷

²⁵ Renvall 1983, 129–133.

²⁶ Renvall 1983, 134–135.

²⁷ Renvall 1983, 165–166.

Lähdekritiikki jakaantuu kahteen ryhmään, jotka ovat ulkoinen lähdekritiikki ja sisäinen lähdekritiikki. Ulkoisessa lähdekritiikissä selvitetään, mikä asema ja tehtävä asiakirjalla on ollut omana aikanaan. Sisäisessä lähdekritiikissä etsitään vastausta kysymykseen asiakirjassa kerrottujen tietojen todenmukaisuudesta.²⁸

Historiantutkimuksella on omalaatuinen näkökulma tutkittavaan kohteeseen. Sen avulla tarkastellaan kohdetta ajan perspektiivistä. Tärkeää ei ole se minä vuonna tai päivänä jotakin tapahtui, vaan ajankohdan avulla voidaan selvittää asioiden synty-yhteyksiä. Tällaista synnyn ja kehityksen tarkastelutapaa kutsutaan geneettiseksi aikaperspektiiviksi, joka on historiantutkimuksessa keskeinen ja oleellinen piirre.²⁹

Varsinkin tehdessä tutkimusta yhdestä urheiluseurasta on mielenkiintoista pohtia Renvallin (1983) esittämää kysymystä siitä, onko historia individualisoivaa vai generalisoivaa, eli pyritäänkö selvittämään yksittäistapauksia vai pääsemään yleisluontoisempiin toteamuksiin. Vastauksena omaan kysymykseensä hän esittää, että kaikkien tieteiden päämääränä on päästä todellisuuden yksinkertaisempaan käsittämiseen, eli yleisempien näkökulmien löytämiseen. Tämä tarkoittaa sitä, että myös sellaisen historiantutkimuksen, joka käsittelee hyvinkin individualistista aihetta, täytyy löytää yleisempiä yhteyksiä, jotka taas sisältävät jo melkoisen suuria yleistyksiä.³⁰ Historioitsijoiden tavoitteena on selvittää mitä tapahtui, miten ja miksi ja yhdistää nämä menneisyyden tapahtumat laajempaan kontekstiin ja ajankulkuun³¹.

Organisoitumisen juuria voidaan selvittää ainoastaan rajautumalla johonkin paikkakuntaan ja paikalliseen yhteisöön. Keskittymällä suppealle alueelle voidaan selvittää, miten ihmiset liittyvät yhteen konkreettisella tasolla ja miten he määrittelevät oman ryhmänsä sekä suhteensa muihin ryhmiin.³² Paikallishistoria on tarkkaan määritelty historiantutkimuksen osa-alue. Sillä ja muilla historiantutkimuksen osa-alueilla on paljon yhtäläisyyksiä, mutta lähtökohta on eroava ja se erottaa paikallishistorian merkittävästi muista historiankirjoituksista. Paikallishistorian lähtökohta on se, että sen tutkimus keskittyy maantieteellisesti rajoitetun alueen historiallisiin

²⁸ Renvall 1983, 166.

²⁹ Renvall 1983, 17–18.

³⁰ Renvall 1983, 21.

³¹ Polley 2003, 51.

³² Alapuro 1994, 14.

tapahtumiin ja ilmiöihin. Tämä alue on pidettävä koko ajan mielessä ja tutkittava historiallisia tapahtumia sen näkökulmasta.³³ Tässä tutkimuksessa lähtökohta on selkeä. Maantieteellisesti rajattu alue on Palokka, jossa tutkitaan urheiluseura Palokan Riennon ilmiötä.

Paikallis-maantieteelliset suhteet ovat keskeisessä osassa paikallishistoriallisessa tutkimuksessa. Nämä suhteet on otettava tutkimuksessa huomioon, jotta tutkija näkee ja ymmärtää tapahtumien sekä ilmiöiden keskinäisiä suhteita. On myös kiinnitettävä huomiota siihen, miten nämä suhteet ovat vaikuttaneet ihmisten esiintymiseen ja toimintaan. Paikallishistoria herättää luonteestaan johtuen monenlaisia kysymyksiä. Tutkija tekee valinnan siitä, ottaako hän käsittelyyn ne kaikki yleiskuvauksen luomiseksi vai tutkiiko hän vain osaa niistä ja tekee erikoistutkielman.³⁴ Palokan Rientoa käsittelevän erikoistutkielman näkökulmasta onkin ensiarvoisen tärkeää lisätä ymmärrystä Palokan maantieteellisestä alueesta ja selvittää sitä, miten Palokka ja Riento ovat olleet vuorovaikutuksessa keskenään eri aikoina.

Vaikka paikallishistorian ydin onkin määritetyn alueen paikalliset suhteet, ei sitä voida tarkastella muusta historiasta riippumattomana kokonaisuutena³⁵. Yhden paikkakunnan asioiden käsittely ei onnistu täysin ilman ympäröivien alueiden, muun Suomen ja maailman ottamista tarkasteluun mukaan³⁶. Paikallishistoriassa ei kuitenkaan ole mielekästä käsitellä esimerkiksi koko maan kaikkia historiallisia vaiheita vaan ottaa esille ainoastaan ne aiheet, jotka ovat aivan välittömästi tai selvästi välillisesti yhteydessä kyseiseen paikkakuntaan ja sen ilmiöihin.³⁷ Näin toimin myös tutkiessani Palokan Riennon historiaa. Palokan alueen ja Riennon historian-tapahtumia on tarvittaessa suhteutettu laajempaan historiankuvaukseen.

³³ Juva 1945, 24.

³⁴ Juva 1945, 25–26.

³⁵ Juva 1945, 26.

³⁶ Itkonen 2004, 12.

³⁷ Juva 1945, 26–27.

2.4 Keskeiset käsitteet

Käsitteet ovat tutkijan työkaluja, joiden avulla tutkittavaa ilmiötä pyritään hahmotamaan teoreettisella tasolla³⁸. Varsinkin, jos tutkimus kohdistuu menneeseen, ei käsitteiden määrittelyä voi liiaksi korostaa³⁹. Tässä tutkimuksessa keskeisinä käsitteinä ovat urheiluseura, organisaatiokulttuuri sekä toimintaympäristö. Avaamalla seuraavaksi näiden kolmen käsitteen merkityksiä, lisään teoreettista ymmärrystäni, minkä avulla aineistoa on mahdollista analysoida. Toimintaympäristöä ja organisaatiokulttuuria määrittelen tutkimuksen keskiössä olevan ensimmäisen käsitteen, eli urheiluseuran näkökulmasta.

2.4.1 Urheiluseura

Totean heti alkuun, että tässä tutkimuksessa olen käyttänyt sekä liikunta- että urheiluseuran käsitettä. Yhdistysmuotoinen liikuntaseura on organisoituneen liikuntakulttuurin ydin⁴⁰. Yhdistykset ovat ihmisten yhteenliittymiä, jotka yhteisvoimin pyrkivät toteuttamaan jäsenistönsä ei-taloudellisia intressejä⁴¹. Liikuntaseuran kohdalla tämä tarkoittaa sitä, että perustetaan seura, jossa järjestetään ja harrastetaan jäsenten haluamaa liikuntatoimintaa⁴². Liikuntaseura kuuluu organisaationa ns. aatteellisten yhdistysten ryhmään, joten se eroaa esimerkiksi liike-elämän organisaatioista, jotka perustuvat taloudellisiin tavoitteisiin⁴³.

Yhdistysmuotoisen liikuntaseuran toiminnassa voidaan havaita seuraavat viisi peruspiirrettä: 1) Vapaaehtoinen jäsenyys. 2) Orientaatio jäsenten intresseihin: ihminen liittyy liikuntaseuran jäseneksi, jos se tarjoaa hänen intresseihinsä sopivaa liikuntaa. 3) Riippumattomuus kolmansista osapuolista: liikuntaseura toteuttaa jäsen-

³⁸ Hirsjärvi, Remes & Saajavaara 2009, 146.

³⁹ Hietala 2001, 25.

⁴⁰ Koski 1994, 14.

⁴¹ Siisiäinen 1996, 13.

⁴² Koski & Heikkala 1998, 43.

⁴³ Heinilä & Koski 1991, 3.

tensä intressejä omalla vastuullaan riippumatta ulkopuolisista tekijöistä, kuten julkishallinnosta tai yritysmaailmasta. 4) Demokraattinen päätöksenteko: kaikilla seuran jäsenillä on mahdollisuus ja oikeus osallistua päätöksentekoon. 5) Vapaaehtoisuus: seuraihmiset antavat oman panoksensa seuran toimintaan saamatta siitä rahallista korvausta.⁴⁴ Edellä olevat viisi kohtaa kuvastaa perustason seuratoiminnan ideaalitapausta⁴⁵.

Liikuntaseura voidaan kuvata myös tuotantoyksiköksi⁴⁶. Tunnuspiirteenä liikuntaseuroille ja muille vapaaehtoisorganisaatioille on kuitenkin ei-kaupallisuus, joskin huippu-urheiluseurojen kohdalla tätä ei voida täysin pitää paikkansapitävänä, vaikka yhdistyksenä taloudellisen voiton tavoittelu ei niilläkään ole tavoitteena. Kuitenkin suurin osa urheiluseuroista toimii täysin ei-kaupallisin periaattein. Seurojen tavoitteena on ei-kaupallisten tuotteiden ja palveluiden tuottaminen, jolloin ei tavoitella voittoa vaan tuetaan oman yhdistyksen toimintaa.⁴⁷ Asiakkaina ja myös toimijoina on seuran jäsenistö, joita prosessoidaan seuran toiminnassa seuran aatteiden ja tavoitteiden mukaisesti⁴⁸. Liikuntaseuran ja jäsenistön intressit sekä seuran toimintatarkoitus ovat keskenään yhtenevät, toisin kuin tilanne saattaa olla julkishallinnossa tai liike-elämän organisaatioissa. Seuran tavoitteena on edustaa jäsenistön intressejä ja jäsenistö on taas kiinnostunut yrityksen päämääristä.⁴⁹

2.4.2 Liikuntaseuran organisaatiokulttuuri

Kulttuuri on monivivahteinen ja monimerkityksellinen käsite. Sitä on käytetty kuvaamaan elämäntapaa, yhteiskuntaa tai sivilisaatiota. Kulttuurin voidaan ajatella tarkoittavan oikeastaan kaikkia ihmiseltä toiselle symbolien avulla siirtyviä opittuja asioita, kuten tapoja, uskomuksia, lakeja, taitoja ja tietoja. Kulttuuri on käsitteenä

⁴⁴ Heinemann & Horch 1998 Kosken & Heikkalan 1998, 44 mukaan.

⁴⁵ Koski & Heikkala 1998, 44.

⁴⁶ Heinilä & Koski 1991, 3.

⁴⁷ Wilson & Butler 1986, 522.

⁴⁸ Heinilä & Koski 1991, 3.

⁴⁹ Heinemann & Horch 1998, 110 Heinilän & Kosken 1991, 5 mukaan.

kuitenkin laajempi kuin pelkkä symbolijärjestelmä. Usein kulttuurin tutkimus keskittyy symbolien analysoimiseen, koska juuri niiden avulla kulttuuri siirtyy ihmiseltä ja sukupolvelta toiselle. Sosiologiassa kulttuurilla tarkoitetaan yhteisön normijärjestelmää kokonaisuutena tai tietyn elämänalueen normeja.⁵⁰

Kulttuuri auttaa yhteisön jäseniä muodostamaan identiteettiään, jolloin ihminen sitoo itsensä osaksi jotain suurempaa. Kulttuuri muokkaa ja ohjaa ihmisten käyttäytymistä sekä luo tasapainoa järjestelmään.⁵¹

Organisaatiokulttuurista voidaan erottaa myös neljä syvyystasoa. Pintataso on näkyvää toimintaa, jonka ilmenemismuotoina ovat esimerkiksi jo edellä mainitut fyysiset symbolit, kielet, juhlat, riitit ja rituaalit. Nämä pintatason ilmenemismuodot ovat helposti havaittavissa, mutta niiden tulkinta on usein haastavaa.⁵² Toisen tason muodostavat säännöt ja normit, jotka organisaation jäsenet ovat hyväksyneet. Sosiaalistuessaan organisaatioon jäsenet omaksuvat viralliset ja epäviralliset normistot, jotka ohjaavat heidän käyttäytymistään ja ajatteluaan. Kolmannella tasolla ovat tiedostetut arvot sekä arvojärjestykset. Neljännen organisaatiokulttuurin syvyystason, eli syvätason muodostavat tiedostamattomat perusolettamukset ja uskomukset. Tämä syvätaaso luo pohjan ylempien syvyystasojen ilmenemismuodoille. Perusolettamukset muodostavat mallin tai järjestelmän, joka luo organisaatiokäyttäytymiselle mielekkyyttä ja pohjaa. Ne organisoivat toiminnan ja käyttäytymisen muotoja ihmisten ajattelun kautta.⁵³

2.4.3 Liikuntaseuran toimintaympäristö

Ympäristön ja organisaation välillä on olemassa voimakas yhteys, mutta organisaatioiden monimuotoisuudesta johtuen sen tarkka määrittäminen on hyvin vaikeaa.

⁵⁰ Koski 1994, 61.

⁵¹ Koski 1994, 63.

⁵² Lundberg 1985, 171–172.

⁵³ Koski 1994, 63.

Sama pätee vaikka kohteena olevat organisaatiot rajataan ainoastaan liikuntaseuroihin. Niillä on kaikilla oma ympäristönsä, kuten muillakin organisaatioilla, mutta erityispiirteidensä takia eri asiat ovat niiden ympäristössä keskeisessä asemassa.⁵⁴

Liikuntaseuran voidaan nähdä kuvastavan passiivisen peilikuvan lailla ympäristöään, mutta toisaalta aktiivisena toimijana se voi hyödyntää ympäristössä olevia voimavaroja eli resursseja omaan toimintaansa. Verrattaessa liikuntaseuroja keskenään niiden suhde ympäristöön vaihtelee. Toiset seurat ovat passiivisia ja melko suljettuja pärjäten omillaan, kun taas toiset ovat aktiivisia sekä avoimia ja pyrkivät saamaan mahdollisimman suuren hyödyn irti suhteestaan ympäristön kanssa.⁵⁵ Ympäristö vaikuttaa seuraan niin positiivisesti kuin negatiivisestikin tarjoten mahdollisuuksia, mutta toisaalta asettaen myös rajoituksia seuran toiminnalle. Tärkeää seuran toiminnan kannalta on, minkälaisen suhteen sen pystyy luomaan toimintaympäristönsä kanssa.⁵⁶

Aktiivisesti toimintaympäristönsä kanssa tekemisissä olevista seuroista voidaan erottaa neljä erilaista toiminnan perusajatusta. Ottamisstrategialla toimiva seura pyrkii hyödyntämään ympäristöään mahdollisimman paljon. Saamisstrategialla toimivat seurat panostavat tarjontaan, jotta ympäristö haluaa niiden kanssa yhteistyöhön. Antamisstrategialla toimiva seura tarjoaa palveluitaan ilman hyötymistarkoitusta. Neljännessä tavassa toimia toimintaympäristön kanssa pyrkimyksenä on ympäristön muokkaaminen.⁵⁷

Liikuntaseuroilla on muiden organisaatioiden tapaan yleis- ja erityisympäristö, jotka Heinilä (1986) on nimennyt konkreettisemmin valtakunnalliseksi ympäristöksi ja lähiympäristöksi. Liikuntaseuran valtakunnalliseksi ympäristöksi voidaan katsoa lukeutuvan koko maa ja siellä vallitsevat olosuhteet, jotka ovat kaikille maan seuroille samanlaiset. Tällaisia ovat mm. maan kulttuuriset, taloudelliset, poliittiset ja järjestölliset olosuhteet. Lähiympäristö taas voi erota huomattavasti verrattaessa seuroja keskenään. Liikuntaseuran toimivuus voidaan nähdä sisäisen toimintajärjestelmän ja ulkoisen ympäristön välisenä vuorovaikutuksena. Seuran toiminnan

⁵⁴ Koski 1994; 47, 54.

⁵⁵ Heinilä & Koski 1991, 28–29.

⁵⁶ Koski 1996, 37.

⁵⁷ Koski 1995, 37.

kannalta tärkeimmät ympäristölohkot ovat taloudellinen, poliittinen, kulttuurinen, ekologinen, väestöllinen, liikunnallinen ja viestinnällinen.⁵⁸

Laajemmat valtakunnalliset järjestelmät säätelevät omalta osaltaan liikuntaseurojen lähiympäristöä, johon seurat ovat välittömimmin riippuvuussuhteessa. Seurat pyrkivät toimintansa ylläpitämiseksi ja kehittämiseksi hyödyntämään mahdollisimman hyvin lähiympäristönsä resursseja. Seuran tuleekin pyrkiä luomaan ympäristön toimintapyrkimyksiä ja intressejä tukeva suhde.⁵⁹ Yhteistyö perustuu ”antaa ja saada”-tyyppiseen vaihtosuhteeseen yhteistyössä olevien tahojen välillä. Esimerkiksi liike-elämä pyrkii vahvistamaan omaa yrityskuvaansa sponsoroimalla paikallista urheiluseuraa ja kunta huolehtii asukkaidensa terveydenhoidosta ja viihtyvyydestä antamalla avustuksia urheiluseuroja liikuntatoiminnan järjestämistä varten.⁶⁰

Tarkasteltaessa seuran lähiympäristöä on oleellista se, kuinka laajalla alueella seura toimii. Seurat voivat toimia esimerkiksi yhden tai jopa useamman kunnan alueella tai toisaalta toimintaa voidaan pyörittää ainoastaan yhdellä asuinalueella.⁶¹ Seuran toiminta-alueen laajuus vaikuttaa seuran hallintorakenteeseen ja voimavarojen tarpeeseen sekä tietysti niiden potentiaaliseen määrään. Jos toiminta-alue laajenee, lisääntyy myös esimerkiksi väestömäärä, liiketoiminta ja liikuntapaikat. Toisaalta toiminta-alueen laajetessa kasvaa myös samoista resursseista kamppailevien organisaatioiden määrä.⁶²

Seuran toimintaympäristöä voidaan tarkastella myös seuran suhteina muihin organisaatioihin ja yhteisöihin. Seuralle usein keskeisimpinä yhteistyötahoina ovat kodit, kunta, koululaitos ja muut organisaatiot, kuten paikalliset yritykset⁶³. Oman mielenkiintoisen kokonaisuutensa muodostaa seuran suhde muihin liikuntakentän organisaatioihin, kuten piireihin, keskusjärjestöihin ja toisiin seuroihin⁶⁴. Heinilä (1986) jakaa seurojen väliset suhteet neljään eri käyttäytymismalliin, jotka ovat:

⁵⁸Heinilä 1986, 8–10.

⁵⁹Heinilä 1986, 9-10.

⁶⁰Heinilä & Koski 1991, 32–33.

⁶¹Koski & Heinilä 1988, Kosken 1995, 55 mukaan.

⁶²Heinilä & Koski 1991, 26–27.

⁶³Koski 1990, 14.

⁶⁴Koski 1994, 56.

- 1) Kilpailullinen, jossa seurat kilpailevat keskenään ympäristön tarjoamista resursseista.
- 2) Yhteistoiminnallinen, jossa seurat tekevät yhteistyötä ympäristön tarjoaminen resurssien hyödyntämisessä.
- 3) Reviirijakoinen, jossa seurat sopimukseen tai perinteisten käytäntöjen mukaisesti ovat tehneet reviiri- jaon (esim. lajijako), jonka mukaisesti hyödyntävät resursseja oman reviirinsä puitteissa.
- 4) Riippumaton, jossa seurat hyödyntävät resursseja välittämättä muista seuroista.⁶⁵

Empiiristen havaintojen perusteella seurat voisivat käyttää huomattavasti paremmin hyväkseen seurojen välisen yhteistyön tarjoamia mahdollisuuksia. Yhteistyö on pääasiassa varsinaiseen toimintaan liittyvää. Esimerkiksi taloudellista ja tiedollista yhteistyötä olisi mahdollista laajentaa.⁶⁶

⁶⁵ Heinilä 1986, 10.

⁶⁶ Koski 1990 Kosken 1994, 56–57 mukaan.

3 PALOKAN RIENTOA PAIKANTAMASSA

Tärkeä huomio tehtäessä historiantutkimusta on, että mikään liikunta tai urheilu ei toimi tyhjiössä, vaan ne ovat yhteydessä siihen kontekstiin, jossa sitä on minäkin aikana harrastettu⁶⁷. Liikunnalla ja urheilulla sekä näin ollen myös urheiluseuralla on aina omat yhteiskunnalliset kytkentänsä. Urheiluseuratoimintaa toteutetaan aina tilassa sekä ajassa ja seuran on otettava vallitseva tilanne huomioon.⁶⁸

Yksittäiselle urheiluseuralle keskeisimmässä osassa on kuitenkin paikkakuntatasoiset taloudellisen, sosiaalisen ja kulttuurisen pääoman muodot ja niiden seuran toiminnalle muodostama kehys. Taloudelliset resurssit vaikuttavat siihen, kuinka laajaksi seuran toiminta voi muotoutua. Rajalliset talous- ja toimintaresurssit kullakin paikkakunnalla vaikuttavat seuran kilpailullisiin tavoitteisiin ja myös lajivalikoiin. Sosiaalisilla tekijöillä tarkoitetaan liikunnan ja urheilun toiminnallisia edellytyksiä. Väestömäärä vaikuttaa ratkaisevasti siihen, minkälaiseksi harrastamisen kenttä alueella muotoutuu. Toiminnallisiin mahdollisuuksiin on vaikuttamassa ratkaisevasti myös liikuntaa ja urheilua varten tarjolla olevat suorituspaikat. Kulttuurinen pääoma muodostuu tietyistä perinteistä sekä uusista virikkeistä. Esimerkiksi uusien lajien yleistyessä täytyy seurojen pohtia kuinka he pystyvät vastaamaan jäsentensä odotuksiin ja herättämään myös tulevien jäsenien mielenkiinto.⁶⁹

Edellä mainitut pääoman muodot ovat yhdyskuntatason vaikuttajia ja akkulturaation lähitekiäjiä. Akkulturaatiolla tarkoitetaan tässä yhteydessä urheiluseuran vuorovaikutusta paikallisen liikuntakulttuurin kanssa. Lähitekiäjiin vaikuttavat makrotason kaukotekiäjiä. Pitkällä aikavälillä liikunnan ja urheilun organisoitumiseen vaikuttaneina kaukotekiäjinä voidaan pitää esimerkiksi teollistumista, kaupungistumista ja vapaa-ajan lisääntymistä. Yksittäinen urheiluseura on näiden lähi- ja kaukotekiäjoiden lisäksi tekemisissä muiden paikallisten yhteenliittymien kanssa, jotka voivat toimia muullakin kuin liikunnan ja urheilun alueella. Nämä yhdistykset kamppailevat keskenään alueella tarjolla olevista resursseista.⁷⁰

⁶⁷ Polley 2003, 55.

⁶⁸ Itkonen 1996, 11, 78.

⁶⁹ Itkonen 1996, 78–80.

⁷⁰ Itkonen 1996, 79.

Seuraavissa kahdessa alaluvuissa selvitän Palokan Riennon kytköksiä ympäröivään yhteiskuntaan käsittelemällä seuratoiminnan ja jalkapallon muutosta Suomessa. Kolmas alaluku käsittelee Jyväskylän Kaupungin kaupunginosaa ja entistä Jyväskylän maalaiskunnan taajamaa Palokkaa, jossa Riento on toiminut koko elinikänsä. Palokan kuvaus perustuu pääasiassa Könösen (2015a) kirjoittamaan kattavaan kuvaukseen Palokan alueesta aina esihistoriasta nykypäivään asti ”Palokka – kaskimaista kaupunginosaksi”⁷¹.

3.1 Seuratoiminnan muutos Suomessa

Itkonen (1996) on jaotellut liikunnan organisoitumisen ja seuratoiminnan kausiksi, joilla pystytään jaksottamaan reilun sadan vuoden seuratoiminnan historiaamme.⁷² Neljä jaksoa ovat yhtenäiskulttuurin kausi, harrastukselliskilpailullinen kausi, kilpailullis-valmennuksellinen kausi sekä eriytyneen toiminnan kausi.⁷³ Myöhemmin Itkonen on muuttanut yhtenäiskulttuurin kauden nimen järjestökulttuurin kaudeksi kuvaamaan paremmin tarkoitustaan.⁷⁴ Käytän tutkimuksessani jatkossa nimeä järjestökulttuurin kausi käsitellessäni kyseistä ajanjaksoa.

Suomalaiset ovat harrastaneet liikuntaa jo tietysti ennen varsinaisen järjestö- ja seuratoiminnan alkamistakin jo vuosisatoja. Vapaa-aikanaan ihmiset harrastivat erilaisia kansanomaisia kisailuja ja pelejä, jotka olivat sen ajan ympäristössä mahdollisia. Esimerkiksi maatalan työkalut tarjosivat oivan välineistön voimankoetuksille. Keskeisiä lajeja eri muodoissaan olivat painonnosto, vetokamppailut, paini sekä voimaja notkeuskokeet.⁷⁵ Lisäksi säätyläisillä oli omat vapaa-ajan aktiviteettinsä. Heidän suosiossaan ollut liikuntaharrastus oli ”promenadi”, jolle ei ole olemassa yksisa-

⁷¹ Könönen 2015a

⁷² Itkonen 1996, 215.

⁷³ Itkonen 1991, 189.

⁷⁴ Itkonen 1996, 92–93.

⁷⁵ Kärkkäinen 1992, 19–22.

naista suomenkielistä vastinetta. Promenadilla tarkoitetaan kävelyretkeä, rekiajelua, ratsastusta, veneilyä, purjehdusta ja tanssia.⁷⁶ Pursiseurat olivat Suomen ensimmäisiä varsinaisia urheiluseuroja, joita perustettiin 1850-luvulta lähtien. Voimistel- ja urheiluseurat olivat järjestäytyneen liikunnan harrastamisen varsinaisia pioneereja. Samaan aikaan myös kansalaisjärjestöt ottivat liikunnan yhä laajemmin mukaan toimintaansa ja perustivat seuroja alaosastoikseen.⁷⁷ 1800-luvun lopulla tapahtunutta elämäntavallista muutosta on kutsuttu siirtymiseksi sääty-yhteiskunnasta kansalaisyhteiskuntaan. Yhtenä kansalaisyhteiskunnan muotoutumisen olennaisena osatekijänä oli yhdistystoiminnan vakiintuminen, vaikkakin on huomiotava, että muutos ei tapahdu hetkessä. Ihmisten sosiaalisten suhteiden verkostot olivat olleet muutoksessa jo kauan ennen varsinaisen yhdistysten ajan alkua.⁷⁸ Vuosisadan vaihteesta saakin alkunsa Itkosen seuratoiminnan kausittelun ensimmäinen vaihe, eli järjestökulttuurin kausi.

Järjestökulttuurin kausi oli liikunnan seuratoiminnan ensimmäinen vaihe ja se ulottui aina 1930-luvulle asti. Kautta luonnehtii se, että seurat eivät toimineet itsenäisesti, vaan liikunta oli yhtenä osana eri järjestöjen toimintaa.⁷⁹ Ensin liikunnan otti ohjelmaansa vapaa-palokunnat ja perässä tulivat raittius- ja nuoriso-seurat ja 1900-luvun vaihteen jälkeen myös työväenyhdistykset⁸⁰.

Seuraava vaihe, eli harrastukselliskilpailullinen kausi alkoi 1930-luvulla. Harjoittelu alkoi olemaan lajinomaisempaa ja kilpailuihin otettiin osaa yhä enemmän. Lajinomaista harjoittelua varten joko hankittiin sopivia harjoitustiloja tai niitä rakennettiin itse. Vapaa-ajan puute ja harjoitustilojen heikkous ja vähäisyys sekä valmennustiedon puute pitivät harjoitusmäärät kuitenkin pieninä. Liikuntaa pidettiin mukavana vapaa-ajanviettomuotona.⁸¹

Toimintatavat muuttuivat 1960-luvulta lähtien siirryttäessä kilpailullisvalmennukselliselle kaudelle. Seuroissa alettiin keskittymään valmennustietouden kartuttamiseen ja sitä myötä pyrittiin systemaattisen ympärivuotisen harjoittelun tavoitteiden saavuttamiseen. Tukeakseen valmennustietouden leviämistä seuroihin lajit alkoivat

⁷⁶ Heikkinen 1992, 47.

⁷⁷ Hentilä 1992, 133–134.

⁷⁸ Heikkinen 1996, 96.

⁷⁹ Itkonen 1991, 189.

⁸⁰ Hentilä 1992, 134.

⁸¹ Itkonen 1991, 190.

järjestää kurssuja lajitietouden lisäämiseksi. Kilpailullis-valmennukselliselle kaudelle luonteenomaista on myös lajien erkaantuminen toisistaan ja kuilun kasvaminen yleisluontoisen liikunnan harrastamiseen.⁸²

Neljäntenä vaiheena on eriytyneen toiminnan kausi, joka liittyy vahvasti yleisessä liikuntakulttuurissa tapahtuvaan eriytymisen ilmiöön. Eriytyneen toiminnan kaudelle ominaista on lajimäärän kasvu ja yhä erilaisten seurojen syntyminen. Seurat eroavat toisistaan myös yhä enemmän esimerkiksi organisaatorakenteen ja tavoitteiden suhteen sekä siinä, minkälainen merkitys liikunnalla on seuran kokonaisuudessa.⁸³ Liikunnan tehtäväkenttä on siis monipuolistunut, johon esimerkiksi teknologian jatkuva kehitys on myötävaikuttanut. Lajimäärän jatkuva kasvu ja lajien institutionalisoituminen mm. lajiorganisaatioiden, kilpailusääntöjen ja ympäristö- sekä tilavaatimusten myötä on aiheuttanut seuroille lisääntyvä resurssipainetta. Kovennevan kilpailutoiminnan synnyttämä vaatimustason kasvu on myös yksi paineita lisäävä tekijä. Seuroissa vaatimustason kasvu on usein syynä lajierikoistumiseen.⁸⁴

3.2 Suomalaista jalkapalloilua

Edellä esitellyn seuratoiminnan kausittelun tapaan Itkonen ja Nevala (2006) ovat jakaneet suomalaisen jalkapalloilun historian 1900-luvun alkupuolelta nykypäivään neljäksi kaudeksi, joiden avulla pystytään hahmottamaan suomalaisessa jalkapalloilussa tapahtunutta muutosta sekä sen taitekohtia ja tyypillisiä piirteitä. Suomalaisen jalkapalloilun kaudet ovat rantautuminen, organisoitumisvaihe, kansallisen jalkapallojärjestelmän muotoutuminen, varhainen kansainvälistyminen ja globalisoituminen.⁸⁵

Rantautumisen vaihe merkitsi jalkapallon saapumista muualta kuljetettuna Suomen maaperälle⁸⁶. Moderni jalkapallo saapui Suomeen läntisiä reittejä pitkin 1800-

⁸² Itkonen 1991, 190–191.

⁸³ Itkonen 1991, 191.

⁸⁴ Heinilä & Koski 1991, 64.

⁸⁵ Itkonen & Nevala 2006, 69.

⁸⁶ Itkonen & Nevala 2006, 69.

luvun loppupuolella⁸⁷. Peli rantautui Suomeen englantilaisten merimiesten tuomana, mutta samaan aikaan 1890-luvulla pääsivät myös muutamat suomalaiset urheilumiehet tutustumaan peliin ulkomailla ja toivat sieltä vaikutteita kotimaahansa. Ennen vuosisadan vaihdetta oli Suomen kaupungeista jalkapalloa pelattu ainakin Turussa, Sortavalassa, Viipurissa ja Vaasassa.⁸⁸ Jalkapalloa pelattiin aluksi kouluissa sekä opiskelijoiden keskuudessa ja opettajille koulutettiin lajin saloja opettajaseminaareissa⁸⁹. Kansalaistoiminnan kausitteluun verrattaessa, jalkapallon rantautuminen Suomeen ajoittui järjestökulttuurin kauteen. Kansalaissodan jälkeen jalkapallo oli lajien välisessä taistelussa hankalassa asemassa, sillä pesäpallo oli suosikkilaji valkoisen Suomen kansallismielisten tahojen keskuudessa. Useat perustetut uudet jalkapalloseurat olivatkin muusta järjestötoiminnasta irrallaan toimivia lajiseuroja ja näin niillä saattoi olla jopa suomalaista urheilukulttuuria lajinomaistava vaikutus.⁹⁰

Organisoitumisvaihe sijoittuu 1900-luvun alkupuolelle, jolloin jalkapallon lajiaktiivit levittivät lajia ympäri Suomen⁹¹. Ensimmäiset askeleet kohti järjestäytynyttä jalkapallotoimintaa olivat Suomen Palloliiton perustaminen vuonna 1907 ja kilpailutoiminnan käynnistäminen.⁹² Myös yhä useampi urheiluseura otti lajin ohjelmistoonsa 1900-luvun alkupuolella. Samoihin aikoihin sääty-yhteiskunta ja sen tiukat raja-aidat alkoivat hiljalleen murtua. Syitä tähän olivat teollisuuden lisääntyminen, väestön muuttaminen kaupunkiin ja koulutusmahdollisuuksien paraneminen, joka taas antoi paremmat mahdollisuudet sosiaaliseen liikkumiseen. Kaupungissa palkkatyötä tekevän väestön määrä kasvoi ja samalla myös vapaa-ajan määrä lisääntyi, joka mahdollisti urheilun, kuten jalkapallon, harrastamisen.⁹³

Suomessa jalkapallo kehittyi aina 1930-luvulle asti aika lailla samaan tahtiin kuin muualla Euroopassa, vaikka eteneminen oli hidasta ja toiminta ei ollut kovinkaan laajaa. Esimerkiksi kilpailutoiminta oli suppeaa. Sarjamuotoiseen järjestelmään

⁸⁷ Sjöblom 2007, 19.

⁸⁸ Kanerva, Arponen, Heinonen, Tamminen & Tikander 2003, 254.

⁸⁹ Kanerva et al 2003, 254.

⁹⁰ Itkonen & Nevala 2006, 74.

⁹¹ Itkonen & Nevala 2006, 69.

⁹² SPL 1957, 36–37, Itkosen & Nevalan 2006, 70 mukaan.

⁹³ Kanerva et al. 2003, 254–255.

siirryttiin vasta 1930-luvun vaihteessa jalkapallon levittäytyttyä rannikolta ja suurista kaupungeista muualle sisämaahan.⁹⁴ Jalkapallon aseman kannalta ratkaisevassa roolissa oli pesäpallon vahva asema suojeluskuntien urheilutarjonnassa. Suojeluskunnat levittivät pesäpalloa systemaattisesti, varsinkin maaseudulla, ja söivät näin jalkapallon elintilaa. Jalkapallo vahvisti asemaansa kaupungeissa ja teollisuuskeskuksissa, mutta sen suosio pysyi alhaisena maaseudulla, jossa vielä tässä vaiheessa suurin osa väestöstä asui.⁹⁵ Johtuen pesäpallon asemasta maaseudulla jalkapallo ei noussut Suomessa valtalajiksi, kuten monessa muussa Euroopan maassa tapahtui⁹⁶

Suomalaisen jalkapalloilun kolmas kausi eli kansallisen jalkapallojärjestelmän muotoutuminen käynnistyi jo sotavuosina. Toimintakäytännöt vakiintuivat ja organisatoriset työnjaot selkeytyivät. Suomen Palloliitto ja Työväen Urheiluliitto tekivät sopimuksen yhteisestä kilpailujärjestelmästä, joka oli ratkaisevassa asemassa kansallisen jalkapallojärjestelmän kehittämisen kannalta.⁹⁷ Porvarillisen sekä työväenurheilun edustajat ajoivat yhteisen jalkapallon asiaa. Ensimmäinen sopimus liittojen välillä tehtiin vuonna 1939⁹⁸. Tarkasteltaessa kansallista jalkapallojärjestelmää kokonaisuutena, sen voidaan sanoa rakentuneen 1960-luvulle tultaessa. Kilpailutoiminta, koulutus ja valmennus olivat saavuttaneet suhteellisen vakiintuneet muotonsa ja jalkapallo kiinnosti myös yleisöä. Palloliiton tekemä päätös pidättäytyä jalkapallossa amatööripohjalla vaikutti siihen, että jalkapalloilun harrastus-kilpailullinen kausi jatkui aina 1960-luvulle asti, kuten muissakin lajeissa.⁹⁹

Suomalaisessa jalkapalloilussa alkoi 1970-luvun alussa kausi, jota voidaan kutsua varhaisen kansainvälistymisen kaudeksi. Sen keskeisiä piirteitä olivat pelaajamäärän kasvu, pelaajien lisääntynyt liikkuvuus, maaotteluiden määrän lisääntyminen ja mahdollisuus kansainvälisten otteluiden seuraamiseen televisioiden myötä. Tämä tarkoitti myös siirtymistä kohti kilpailullis-valmennuksellista kautta, jota edesauttoivat pelaajavirrat Suomesta ulkomaille ja ulkomailta Suomeen. Kotimaan sarjojen taso nousi ulkomaisten pelaajien myötä ja ulkomailta pelikokemusta hankkineet

⁹⁴ Itkonen & Nevala 2006, 70.

⁹⁵ Kortelainen 2007, 73–74; Vasara 2007.

⁹⁶ Itkonen & Nevala 2007, 14.

⁹⁷ Itkonen & Nevala 2006; 69, 71, 74.

⁹⁸ Suomen Palloliiton toimintakertomus 1951 Itkosen & Nevalan 2006, 71 mukaan.

⁹⁹ Itkonen & Nevala 2006; 70, 75.

suomalaiset pelaajat nostivat maajoukkueen tasoa. Yhä parempaa menestystä tavoiteltiin tehostamalla koulutusta ja uudistamalla sarjajärjestelmää.¹⁰⁰

Viimeistään 1990-luvun alussa alkanutta ajanjaksoa on nimitetty globalisoitumisen kaudeksi. Suomalainen jalkapallo on yhä tiiviimmin osa kansainvälisiä käytäntöjä, joita kuvastavat pelaajasiirrot, fanikulttuuri ja jalkapallo mediatuotteena. Jalkapallo on mediallystynyt ja markkinallistunut muun talouselämän tavoin.¹⁰¹

3.3 Palokka maaseudusta kaupunkilähiöksi

Palokan kylä alkoi muotoutumaan Kaijalanniemen tyveen 1500-luvun puolessa välissä. Nimi Palokka tulee maanviljelystä. Vanhojen viljelysmaiden Palo-alkuiset sanat viittaavat kaskeamiseen eli metsien polttoon kaskiviljelyä varten. Viljelyä varten Palokka- ja Alvajärven vehmaat maat sopivatkin erinomaisesti.¹⁰²

Kuluneen 50 vuoden aikana Palokassa on tapahtunut suuri muutos maaseudusta kaupunkilähiöksi. Maalainen Palokka alkoi kaupungistumaan sotien jälkeen. Suurena tekijänä tähän oli Jyväskylän kasvaminen suurten kaupunkien joukkoon, millä oli selvä vaikutus myös maalaiskuntaan kuuluneen Palokan kehitykseen. Väestömäärä kasvoi nopeasti kahteen muuhun Jyväskylän maalaiskunnan taajamaan Vaajakoskeen ja Tikkakoskeen verrattuna. Palokka muodostui nykyaikaiseksi taajamaksi kuitenkin melko myöhään.¹⁰³ Tämä johtui Palokan maatalousvaltaisuudesta, jonka takia se ei ollut läheskään yhtä houkutteleva paikka nousevalle työväenliikkeelle kuin esimerkiksi jo pitkälle teollistunut Vaajakoski¹⁰⁴.

Palokan väestöpohjaan ja -määrään vaikutti merkittävästi sotien jälkeen tapahtunut karjalaisen siirtoväen asuttaminen alueelle. Tämä oli iso projekti sodan jälkeisessä Suomessa, sillä yhteensä 430 000 ihmistä, joista karjalaisia 407 000, kaipaivat uu-

¹⁰⁰ Itkonen & Nevala 2006; 69, 72, 74.

¹⁰¹ Itkonen & Nevala 2006; 69, 73, 74.

¹⁰² Könönen 2015b.

¹⁰³ Könönen 2015b.

¹⁰⁴ Könönen 2015a, 78.

delleenasuttamista. Pääasiassa kaikki Palokkaan sijoitetuista siirtolaisista olivat kotoisin yhdestä luovutetun Karjalan kunnasta. Viljelijät pyrittiin sijoittamaan samalle etäisyydellä Jyväskylästä, kun heidän tilansa olivat olleet Sortavalasta.¹⁰⁵

Suomalainen yhteiskunta muuttui rajusti 1960-luvulta alkaen. Maassamme koettiin niin sanottu ”suuri muutto”, joka merkitsi maaseudun ihmisten hakeutumista kaupunkeihin. Myös Ruotsin työmarkkinat vetivät maaseudulta vapautunutta työvoimaa puoleensa.¹⁰⁶ Kaupunkeihin muuttaneelle väestölle tarvittiin pikaisesti asuntoja, jolloin eri puolille Suomea ryhdyttiin rakentamaan lähiöitä¹⁰⁷.

Palokan lähiö muotoutui hyvin samankaltaisesti kuin muutkin suomalaiset lähiöt. Palokan Riennon 30-vuotisen taipaleen juhlaulkaisussa Jyväskylän maalaiskunnan kunnanjohtajana toiminut Markku Ylikoski kuvasi Palokan vaiheita seuraavasti:

”Kumpi on vanhempi, urheiluseura Palokan Riento vai Palokan asuinalue, taajama? Tämä kysymys tuli ensimmäiseksi mieleeni, kun kuulin Palokan Riennon vietävän 30-vuotisen olemassaolonsa juhlavuotta. Palokka historiallisena nimenä ja kylänä Jyväskylän maalaiskunnassa on vanha, mutta jatkuvasti kasvavana asuinalueena Palokka on hyvin nuori. Tilastojen mukaan Palokassa asui v. 1965 yhteensä n. 2 200 asukasta, 1975 jo 4 200 asukasta, 1985 yhteensä 7 300 asukasta ja tänä vuonna 1995 peräti yli 9 000 asukasta. Palokka on väkimäärältään siis kasvanut 30 vuodessa noin 7 000 asukkaalla. Kasvuvauhti on ollut erittäin nopea. Myös maantieteellisesti Palokan alue on kasvanut, sillä aikaisemmin Palokan alueella tarkoitettiin lähinnä nykyistä Keski-Palokkaa.

Uudella, nopeasti kasvavalla asuntoalueella kunnalliset palvelut alkavat yleensä välttämättömimmistä asioista: tiestöstä, vesihuollosta, päiväkodeista ja kouluista. Ihmisten vapaa-aikaan kuuluvat palvelut rakentuvat yleensä aina vähän myöhässä. Näin on käynyt Palokassakin. Vapaa-ajan ja liikunnan käyttöön tarvittavat alueet ja rakennukset Palokan alueella tällä hetkellä ovat hyvässä tai tyydyttävässä kunnossa niin määrällisesti kuin laadullisestikin. Pyrkimystä vielä parempaan ja kehittämiseen on olemassa.”¹⁰⁸

¹⁰⁵ Könönen 2015a, 87.

¹⁰⁶ Ahponen & Järvelä 1983.

¹⁰⁷ Kortteinen 1982.

¹⁰⁸ Ylikoski 1995, 13.

Lähiöitymiskehitys toi Palokkaan aivan uuden asukaspohjan. Tyypillinen muuttaja Palokan uuteen lähiöön 1970-luvulta lähtien oli lapsiperhe. Myös ylipäänsä työtätekevän väestön osuus Palokan asukkaista oli suuri. Iso osa muuttajista oli 1980-luvun alun tutkimusten mukaan Jyväskylän kaupungista. Palokka oli vetovoimainen alue, ja sitä ei vähentänyt ainakaan se, että maalaiskunta myi tontteja puolet halvemmalla kuin kaupunki. Houkuttavuutta lisäsi myös asuinalueen rauhallisuus ja sopiva etäisyys kaupungista. Koko ajan kohentuneet kauppa- ja terveystalvelut sekä harrastusmahdollisuudet ja luonnonläheisyys vain lisäsivät alueen positiivista mainetta. Jatkuva asukasmäärän kasvu 1960-luvulta aina 2000-luvulle on vahvistanut Palokan ”nukkumalähiön” statusta. Maalaiskunnan viimeisinä vuosina Palokassa asui jo kolmannes kaikista kunnan asukkaista. Yksi mielenkiintoisen seikka alueen historiassa on, että Jyväskylä päätti sijoittaa ensimmäiset pakolaisensa, jotka olivat alun perin tulossa Iranista, juuri Palokkaan. Palokan asukasmäärä oli kasvanut jo 12 000 asukkaaseen 1990-luvun puolivälissä.¹⁰⁹

Kuten Ylikosken (1995) puheessa edellä jo mainitaan, 1970-luvulla väkimäärän kasvuun vaikutti Palokan voimakas kaavoittaminen. Samalla vuosikymmenellä Palokkaan rakennettiin ensin ensimmäiset rivitalot ja myöhemmin myös Pappilanrinteeseen kerrostaloalue. Nykypäivään tultaessa Palokka on säilynyt kuitenkin suurelta osin omakoti- ja rivitaloalueena kerrostalojen jäädessä vähemmistöön, mikä on varmasti osaltaan vaikuttanut Palokan vetovoimaisuuteen uusille asukkaille.¹¹⁰

Tiestön merkitystä Palokan kehitykselle ei voida yliarvioida. Palokka oli monelle ohikulkutie etelästä pohjoiseen jo 500 vuotta sitten. Teollistuva Suomi tarvitsi kasvavalle autokannalle pääväylän etelästä pohjoiseen ja Palokkahan sattui tietysti sijaitsemaan keskellä lyhintä reittiä Helsingistä Ouluun ja siitä aina Lappiin asti. Uusi Palokan halkova nelostie linjattiin kulkemaan nykyisellä paikallaan jo 1950-luvulla. Nelostie tarkoitti isoa muutosta, kun automäärä ja siitä aiheutuva melu kasvoivat. Jo ennen kuin moottoritie tuli kulkemaan Palokan halki, ratkottiin siellä liikenneongelmia uusilla tiehankkeilla, kuten eritasoliittymien ja risteyksien rakentamisella, jotka monet on myöhemmin korvattu turvallisemmilla kiertoliittymillä. Autoistumisen ja rekkamäärän jatkaessa kasvuaan jouduttiin tiestöä muokkaamaan

¹⁰⁹ Könönen 2015; 114, 116–117.

¹¹⁰ Könönen 2015b; Könönen 2015a, 117.

yhä paremmin liikenteelle sopivaksi. Vuonna 1996 valmistui 1,6 kilometriä pitkä rantaväylän pohjoispään nelikaistainen jatke Etu-Palokkaan ja vuonna 2005 viiden kilometrin mittainen moottoritie Etu-Palokasta Kirriin. Varsinkin nämä kaksi tieuudistusta muuttivat maisemaa Palokassa rajusti ja viimeistään tässä vaiheessa vanha maalaismaisema oli Palokasta hävinnyt.¹¹¹

Palokkaan on muodostunut myös merkittävä kaupallinen keskittymä¹¹². Könönen epäilee, ettei missään Suomen kylässä tai taajamassa kauppaolot olisi muuttuneet niin radikaalisti¹¹³. Päivittäistavarakauppa pyöri vielä sotien jälkeen pienten kaupaliikkeiden varassa. Väkimäärän kasvaessa ja palveluiden tarpeen lisääntyessä järven itäpuolelle rakennettiin jo 1970-luvulla Palokan keskus, josta löytyi vuosikymmenen puolivälissä koulukeskus, kirjasto, päiväkotia, taksiasema, parturikampaamo, posti, kukkakioski ja kaksi päivittäistavarakauppaa. Seuraavalla vuosikymmenellä kauppooja valmistui kaksi lisää. Liikekeskus valmistui alueelle vuonna 1988. Hevoskengän muotoisessa keskuksessa aloitti 11 uutta yrittäjää. Järven länsipuolella sijaitsevien Keski-Palokan ja Kirrin kaupallinen kasvu muodostui 1990-luvulla kuitenkin suuremmaksi kuin itäisillä alueilla. Nelostien länsipuolelle rakennettiin iso kauppakeskittymä jättimäisine kauppakeskuksineen, joka sai järven itäpuolen yrittäjät pelkäämään kuluttajavirtojen siirtyvän kokonaan vesistön toiselle puolelle.¹¹⁴ Itäpuolen keskus on säilyttänyt kuitenkin elinvoimansa. Tätä näkemystä tukee se, että alueella sijaitsee esimerkiksi vuonna 1984 valmistunut terveysasema ja uusi koulukeskus, joka valmistui vuonna 2012.¹¹⁵ Terveysaseman saaminen Palokkaan oli erittäin tärkeä asia, sillä ennen tätä palokkalaiset joutuivat menemään Vaajakoskelle asti perusterveyspalveluja saadakseen.¹¹⁶

Jyväskylän alueen suurimman muutosten ja kaupungistumisen aikakauden päätyttyä vuonna 2009 syntynyt uusi Jyväskylä on muihin suomalaisiin kaupunkeihin verrattuna melko hajanainen kaupunki, joka johtuu lyhyestä ja repaleisesta asutushistoriasta sekä alueen vesistöjen paljoudesta ja maaston kumpuilevuudesta. Tämä on johtanut siihen, että kiinteän keskusta-alueen lisäksi Jyväskylä koostuu yksittäisistä

¹¹¹ Könönen 2015a, 29.

¹¹² Könönen 2015b.

¹¹³ Könönen 2015a, 103.

¹¹⁴ Könönen, 2015a; 103,114, 125; Könönen 2015b.

¹¹⁵ Könönen 2015b.

¹¹⁶ Könönen 2015a, 120–121.

asuinalueista, jotka synnyttävät usein oman identiteettinsä ja ovat maantieteellisesti vähän kosketuksissa toisiinsa. Palokka ei poikkea muista 2010-luvun asuinalueista Jyväskylässä, vaan se on myös itsessään maantieteellisesti pirstaleinen. Tämä on vaikuttanut siihen, että alueelle ilman yhteisiä juuria muuttaneiden ihmisten yhteisen identiteetin muodostuminen ei tapahtunut aivan hetkessä. Keskellä aluetta oleva järvi ja palveluiden sijoittuminen sen molemmille puolille johti siihen, että etäisyydet olivat pitkiä. Toisista erillään oleville alueille muodostuikin omia identiteettejään ja myös jännitteitä eri alueiden asukkaiden välille. 2000-luvun identiteetiltään yhtenäisemmästä Palokasta nämä jännitteet ovat jo kuitenkin kadonneet. Keskeisiä yhteisen identiteetin rakentajia 2000-luvulle tultaessa ovat olleet Palokka-Seura sekä Palokka-lehti.¹¹⁷ Myös Palokan Riennolla ja alueen muilla urheiluseuroilla on varmasti ollut vaikutuksensa yhteisen identiteetin rakentumiseen.

Poliittisesti Jyväskylän kaupunkia ympäröivä maaseutu oli 1900-luvun aikana yksi Suomen punaisimpia seutuja. Jyväskylän maalaiskunnassa järjestetyissä kunnallisvaaleissa vuosina 1918–1976 vasemmisto keräsi keskimäärin 70 % annetuista äänistä. Kuitenkin 1945 porvarit saivat jo lähes yhtä paljon ääniä kuin sosialistit ja sama suuntaus jatkui aina 1970-luvun puoliväliin saakka Palokan pysyessä kuitenkin koko ajan kallellaan sosialisteihin päin.¹¹⁸

Sosiaalidemokraatit järjestäytyivät perustaen Palokan työväenyhdistyksen vuonna 1919. Yhdistyksen toiminta jouduttiin kuitenkin lakkauttamaan vuonna 1932. Järjestäytynyt työväen poliittinen toiminta herätettiin seuraavaksi henkiin toisen maailmansodan jälkeen, kun Keski-Palokan Sosiaalidemokraattisen Työväenyhdistyksen toiminta käynnistettiin 1948. Yhdistyksen nimi muuttui Palokan Sosiaalidemokraatit ry:ksi vuonna 1998. Työväenyhdistys on vuosikymmenien aikana ollut tuloksellisesti vaikuttamassa mm. Palokan tiestön ja palveluiden parantumiseen. Vasemmiston puolta pitivät myös vuonna 1944 Palokkaan oman osastonsa perustanut Suomen Kansan Demokraattinen Liitto (SKDL). Urheiluseura Palokan Pyry sai oman painikämpän SKDL:n rakentamalta Tarmolaksi nimetyltä työväentalolta. Lähiöistymisen alkaessa 1960-luvulla vaihtui pientilojen maataloustyöväestö lähiö-

¹¹⁷ Könönen 2015a; 114, 120.

¹¹⁸ Könönen 2015a, 78, 87.

asukkaisiin, joiden ansiosta vasemmisto sai kannatuksensa säilymään alueella. Aikaisemmasta maatalousvaltaisuudestaan huolimatta vasemmistolla oli Palokassa, ei radikaali, mutta vakiintunut kannatuspohja. SKDL:n lopetettua toimintansa perustettiin 1990-luvulla Palokan-Tikkakosken Vasemmisto ry, jonka alaisuudessa vasemmisto jatkoi poliittista toimintaa Palokassa.¹¹⁹

Vasemmiston vahvasta asemasta huolimatta oli myös porvarillinen puoli aktiivinen Palokassa. Jo ennen työväenyhdistyksen perustamista oli monia palokkalaisia mukana vuonna 1917 alueelle perustetussa suojeluskunnassa. Maatalousvaltaiseen Palokkaan perustettiin maalaisliiton paikallisosasto vuonna 1928, jonka toiminta jatkui myöhemmin keskustapuolueen alaisuudessa nimellä Suomen Keskustan Palokan paikallisyhdistys ry. Paikallisen kokoomuksen toiminta heräsi henkiin pitkään ainoastaan vaalien aikaan, kunnes vuoden 1970 vaalien vauhdittamana perustettiin Palokan kansallisseura ry. Nykyään Palokankin kokoomuslaiset toimivat vuonna 2009 perustetussa Jyväskylän Kokoomus ry:ssä.¹²⁰

Urheilua ja liikuntaa Palokassa oli tietysti harjoitettu jo ennen Riennon perustamistakin. Ennen kuin palokassa oli ainuttakaan varsinaista urheiluseuraa, järjestettiin urheilutoimintaa mm. pienviljelijäyhdistyksen ja työväen järjestöjen toimesta. Palokkaan ensimmäiset urheiluseurat perustettiin sotien jälkeen vuonna 1947. Poliittisen tilanteen mukaisesti Palokan Pyry perustettiin vasemmiston seuraksi TUL:n (Suomen Työväen Urheiluliitto) alaisuuteen ja SVUL:n (Suomen Valtakunnan Urheiluliitto) porvariseuraksi perustettiin Palokan Urheilijat. TUK:n (Työväen Urheiluseurojen Keskusliitto) seura Riento oli siis kolmas Palokkaan perustettu urheiluseura. Muutama vuosi Riennon perustamisen jälkeen 1979 perustettiin Palokan Naisvoimistelijat. Tuorein tulokas on vuonna 1990 perustettu Palokan Kiekko (PaKi), joka sittemmin vuonna 2009 ryhtyi yhteistyöhön Tikkakosken Kiekon kanssa perustaen yhteisseuran nimeltä Jyvässeudun Jääkiekko (JyKi). Jääkiekolla on perinteitä Palokassa, sillä niin Pyryssä, Urheilijoissa sekä Riennossa on lajia harrastettu ja Urheilijoissa jääkiekkotoiminta loppuikin vasta PaKi:n perustamiseen.

121

¹¹⁹ Könönen 2015a, 78, 81–84.

¹²⁰ Könönen 2015a, 85, 87

¹²¹ Könönen 2015a; 170–171, 173, 175, 176.

Palokka on kokenut suuren muutoksen 50 vuoden aikana, jolloin se on muuttunut maaseudusta kaupunkilaislähiöksi. Kehitys ei kuitenkaan ole pysähtymässä alueella, sillä Jyväskylän kaupungilla on suunnitelmissa kasvattaa väkimäärää Palokassa jopa 15 000 asukkaaseen. Tämä on hyvinkin mahdollista sillä alueen palvelut, kaupallinen rakenne ja liikenneyhteydet ovat hyvässä kunnossa. Uusia tulijoita Palokkaan vielä mahtuu ja uusia asuintaloja on myös rakenteilla. Alueen houkuttelevuus tuskin tulevaisuudessakaan katoaa.¹²²

¹²² Könönen 2015a, 179–181.

4 PERUSTAMINEN JA ALKUVUODET (1965 – 1974)

Palokan Riennon perustamiselle oli olemassa niin sanottu sosiaalinen tilaus. Kaupungistuminen 1960-luvulla kokosi maalta muuttavaa väestöä vastikään rakennettuihin lähiöihin.¹²³ Uusiin asuinympäristöihin hakeutuivat ennen kaikkea nuoret ihmiset, jotka perustivat samalla perheitään. Pian lähiöissä olikin runsaasti uutta sukupolvea, joille tarvittiin toimintaa. Näin ollen eri puolille Suomen lähiöitä perustettiin urheiluseuroja, joiden kasvattavan vaikutuksen arveltiin olevan hyödyllistä etenkin lapsille ja nuorille. Myös nuori aikuisväestö kaipasi toimintaa vapaa-aikansa rikastuttamiseksi. Samankaltaiset tekijät vaikuttivat myös Palokan Riennon perustamiseen.

Palokan Riennon perustamiseen vaikuttivat myös liikuntakulttuurin ulkopuoliset tekijät. Syntyneissä lähiöissä kamppailu uusien asukkaiden poliittisesta kannatuksesta oli voimakasta. Myös urheiluseurojen kautta ajateltiin saatavan poliittista kannatusta. Palokan Riennon perustajat vaikuttivat sosiaalidemokraattisessa liikkeessä. Näin ollen seura liittyi heti perustamisen myötä TUK:hon eli Työväen Urheiluseurojen Keskusliittoon.¹²⁴ Tehty valinta oli kannanotto myös työläisurheilun suuntaan, sillä vuonna 1959 työläisurheilu oli hajonnut kahteen eri leiriin. Työväen Urheiluliitosta (TUL) eronnut leiri perusti omaksi keskusjärjestykseksi TUK:n, jonka piirissä 1960-luvulla organisoitiin toimintaa perustamalla uusia seuroja.¹²⁵

Palokan Riento ry. on merkitty yhdistysrekisteriin 19.8.1965. Riennon kotipaikkana on Jyväskylän maalaiskunta.¹²⁶ Seuran perustajajäseniä olivat Martti Pärnänen, Valle Kuusijoki, Eino Palo, Onni Pölkki, Voitto Rajaniemi ja Veikko Lyhty¹²⁷. Seuran ensimmäisenä puheenjohtajana toimi Voitto Rajaniemi¹²⁸, joka hoiti tehtävää aina vuoteen 1976 asti.¹²⁹ Lähtökohtaisesti Riento perustettiin useita lajeja ohjelmassaan pitäväksi urheilun yleisseuraksi. Myös Riennossa oli tavoitteena järjestää

¹²³ Itkonen et al. 2014.

¹²⁴ Könönen 2015, 175.

¹²⁵ Heinilä 2013, 30-32.

¹²⁶ Ote paikallisesta yhdistysluettelosta 10.1.1983.

¹²⁷ Könönen 2015, 176.

¹²⁸ Palokan Riennon toimintakertomus 1975.

¹²⁹ Ks. LIITE 2.

kasvattavaa urheilutoimintaa alueen nuorisolle. Seuran ensimmäisten vuosien toiminta oli luonteeltaan harrastuksenomaista. Osaltaan tätä kuvastaa sekin, että vuosien 1965–1971 asiakirja-aineistoja ei ole säilynyt jälkipolville.

Vuonna 1972 Riennossa harrastettiin lentopalloa, jalkapalloa ja jääkiekkoa. Kyseisissä lajeissa oltiin mukana miesten sarjoissa sekä satunnaisesti myös eri juniori-ikäluokissa.¹³⁰ Pöytätennis tuli mukaan ohjelmistoon vuotta myöhemmin. Yleisurheilua seuran junioreiden oli mahdollista harrastaa Työväen Urheiluseurojen Keskusliiton (TUK) järjestämällä kesäleireillä. Esimerkiksi vuonna 1973 Riennon kolme ohjaajaa ja 48 nuorta olivat mukana leireillä. Riennon toiminnassa mukana ollut Matti Savolainen toimi leirin johtajana.

Vapaaehtoisessa seuratoiminnassa tarvitaan rahaa. Talouden turvaaminen edellyttää sekä vaivannäköä että kekseliäisyyttä. Rientolaiset hankkivat varoja toiminnan pyörittämiseen talkoilemalla. Yksi rahanlähteistä oli Palokan jääkiekkokaukalon iltavalvonta ja puhdistaminen. Riento pyöritti myös bingotoimintaa Palokan hiihtomajalla ja Rientolan lavalla.¹³¹

Urheilun yleisseurojen toimintaa luonnehtivat lajivalikoiman jatkuvat muutokset. Vuonna 1974 Riennon ohjelmaan otettiin hiihto. Lajin käynnistymiseen vaikutti Arto Tiaisen ja hänen poikiensa liittyminen seuraan. Pöytätennistä järjestettiin innokkaille pojille Palokan hiihtomajalla.

Lentopalloharjoituksia järjestettiin Palokan koululla, mutta toimintaa hankaloitti harjoitusvuorojen vähäisyys ja salin alimittaisuus. Seura kaipasi myös lisää ohjaajia ja toimitsijoita mukaan, jotta toimintaa pystyttäisiin laajentamaan jäsenmäärän kasvaessa.¹³² Vuonna 1974 seuran jäsenmäärä oli 112 henkilöä¹³³. Palokan lähiön kasvaessa lasten ja nuorten määrä lisääntyi huimaa vauhtia. Jos jokin taho järjesti toimintaa, niin tulijoita riitti runsaasti. Palokkaan nousi 1970-luvulla kerrostaloja ja alueelle muutti paljon aktiivisia lapsiperheitä, joiden lapset olivat harrastuksia vailla. Heidät oli helppo rekrytoida mukaan seuran toimintaan.¹³⁴

¹³⁰ Pöytäkirja Palokan Riennon vuosikokouksesta 13.3.1972.

¹³¹ Palokan Riennon toimintakertomus 1973.

¹³² Palokan Riennon vuosikertomus 1974.

¹³³ Ks. Taulukko 2, 59.

¹³⁴ Seppo Hiltusen haastattelu 11.2.2014.

5 JALKA- JA LENTOPALLO PÄÄLAJEIKSI (1975 – 1977)

”Päätettiin keskittää kilpailutoiminta lähinnä lentopalloon ja jalkapalloon. Jääkiekko, pöytätennis ja hiihto pidetään lähinnä sosiaalisena joukkoja kokoavina lajeina ohjelmistossa.”

Edellä esitetty Palokan hiihtomajalla vuonna 1975 pidetyn vuosikokouksen pöytäkirjan linjaus kuvastaa osuvasti seuran lajivalikoiman tulevaa muutosta.¹³⁵ Ensimmäisen kymmenen vuoden aikana jalkapallo ja lentopallo olivat saavuttaneet vahvan aseman seuran toiminnassa. Niinpä toimintaa alettiin määrätietoisesti rakentamaan näiden kahden lajin varaan.

Jalkapalloa lähdettiin kehittämään organisoidumpaan ja järjestelmällisempään suuntaan Palokkaan muuttaneiden lapsiperheiden innokkaiden vanhempien johdolla ja avustuksella. Jalkapallojaoston vetäjäksi valittiin Seppo Hiltunen, joka oli 70-luvun puolessavälissä muuttanut perheineen Palokkaan. Jalkapallotaustan omaavana urheilumiehenä Seppo katsoi Riennon jalkapallotoiminnan olevan oiva harrastus omalle pojalleen. Seppo halusi itse tulla mukaan aktiiviseksi toimijaksi seuraan. Hän toimi useita vuosia myös valmennustehtävissä. Myöhemmin hän siirtyi jalkapallotehtävistä tilintarkastajaksi ja toimii edelleen seurassa toiminnantarkastajana. Jalkapallojaosto suunnitteli organisaatiokaavion, jossa jokaiselle jaoston jäsenelle määritettiin toimintaa selkeyttävä tehtävä.¹³⁶

Vuosi 1975 oli seuran kymmenes toimintavuosi. Vuoden toimintakertomuksessa kuvataan seuran toiminnan tarkoitusta seuraavasti: ”Riento haluaa tarjota harrastusmahdollisuuksia lähinnä Palokan alueen lapsille ja nuorille. Aikuisille on seurassa tarjolla lentopallotoimintaa, mutta ydinasiiana on ohjatun toiminnan järjestäminen juuri lapsille ja nuorille. Seuran toiminta on keskittynyt harrastuspohjaiseen kilpaurheiluun eri joukkuelajeissa.”¹³⁷

¹³⁵ Pöytäkirja Palokan Riennon vuosikokouksesta 1.4.1975.

¹³⁶ Seppo Hiltusen haastattelu 11.2.2014

¹³⁷ Palokan Riennon toimintakertomus 1975.

Miesten lajiohjelmassa oli lentopalloa. Seuran I-joukkue pelasi IV-sarjaa ja II-joukkue pelasi sarjaporrasta alempana V-sarjassa. Pöytätenniksessä jäsentenväliset kilpailut järjestettiin toisena vuonna peräkkäin. Jalkapallossa muutama juniorijoukkue pelasi piirisarjaa. Vuosikertomuksen mukaan innokkaita pelaajia olisi ollut tarjolla enemmänkin, mutta vetäjäpula esti toiminnan laajentamisen. Vuosi 1975 oli toinen ja samalla viimeinen vuosi, kun hiihto sisältyi seuran lajivalikoimaan. Hiihtotoiminta oli ollut vähäistä ja käsittänyt lähinnä Tiaisen perheen eri puolille Suomea suuntautuneet kilpailumatkat.

Vetäjäpula vaivasi jalkapallon tapaan myös jääkiekkotoimintaa. Aiempina vuosina juniorijoukkueet olivat osallistuneet piirisarjoihin, mutta kaudelle 1975–1976 yhtään joukkuetta ei pystytty ilmoittamaan mukaan.¹³⁸ Syksyllä 1977 johtokunta totesi, ettei jääkiekkotoimintaa voida käynnistää enää ollenkaan tulevana talvena¹³⁹.

Vuonna 1976 toiminta keskittyi yhä vahvemmin lentopalloon ja jalkapalloon seurajohdon tekemän linjauksen mukaisesti. Lentopallossa miesten kilpailutoiminnan ohella käynnistettiin junioreiden nappulalentopallokoulu. Jalkapallossa miesten joukkue saatiin kasaan muutaman vuoden tauon jälkeen. Kausi oli voitokas ja se päättyikin nousuun IV-divisioonaan. Kaksi joukkuetta osallistui myös junioreiden sarjoihin, mutta molemmat joutuivat luovuttamaan kesken kauden. Palokan koululta saatiin tilat lentopalloharjoituksiin sekä jalkapallon talviharjoitteluun. Kesällä jalkapalloa harrastettiin Pappilanrinteen pallokentällä. Jalkapallon ja lentopallon lisäksi seurassa toimi pöytätennis- ja kuntojaosto.¹⁴⁰

Palokan Riento teki yhteistyötä Keski-Palokan Sosiaalidemokraattisen Työväenyhdistyksen kanssa (Nykyinen Palokan Sosiaalidemokraatit ry). Molemmissa yhdistyksissä toimi samoja henkilöitä ja seura sai useana vuonna puolueosastolta merkittävää taloudellista tukea. Työväenyhdistys ajoi myös kunnallispolitiikassa seuran kannalta tärkeitä asioita, kuten urheilupaikkojen rakentamista ja seura-avustusten kasvattamista.¹⁴¹

¹³⁸ Palokan Riennon toimintakertomus 1975.

¹³⁹ Pöytäkirja Palokan Riennon johtokunnan kokouksesta 20.12.1977.

¹⁴⁰ Palokan Riennon toimintakertomus 1976.

¹⁴¹ Seppo Hiltusen haastattelu 11.2.2014.

Riento on käyttänyt toimitilanaan Palokan hiihtomajaa, jonka työväenyhdistys hankki omistukseensa 1964¹⁴². Hiihtomajaa laajennettiin ja kunnostettiin useaan otteeseen aina 2000-luvulle saakka, kunnes koko talo tuhoutui maan tasalle rajussa tulipalossa vuonna 2014¹⁴³. Ainakin osa käytöstä on ollut maksullista, sillä 1976 tehdyssä sopimuksessa määriteltiin, että Riento maksaa työväenyhdistykselle bingoiminnan järjestämisestä 100 markkaa (72 euroa) kerralta¹⁴⁴. Esimerkkinä työväenyhdistyksen tarjoamasta avusta seura sai avustusta 400 mk (286 euroa) liitto-kisojen matkustuskustannuksiin ja lukolliseen kaappiin paperien säilytystä varten¹⁴⁵. Työväenyhdistys oli tukemassa myös seuran oman auton hankinnassa vuonna 1982¹⁴⁶. Myös rientolaisten toimiminen järjestysmiehinä työväenyhdistyksen järjestämissä tanssiaisissa hiihtomajalla toi rahaa seuran kassaan¹⁴⁷.

Merkittävä asia seuraidentiteetin muodostumisen kannalta ja organisaatiokulttuurin ilmentymä oli vuonna 1977 tehty päätös, jonka mukaisesti jalkapalloilijoiden käytössä ollut musta-keltainen verryttelypuku valittiin seuran viralliseksi asuksi¹⁴⁸. Myös lentopalloilijoille hommattiin jo samana vuonna uudet keltamustat seura-asut osana johtokunnan tavoitetta Riennon tunnettavuuden sekä näkyvyyden lisäämiseksi.¹⁴⁹ Päätös oli sinällään merkittävä, että nykypäivänäkin Riento tunnetaan samaisesta väriyhdistelmästä. Seppo Hiltusen mukaan jalkapalloilijoille väriyhdistelmä tuli käyttöön sattumalta. Kun joukkue oli kunnollista yhtenevää peli- ja verryttelyasua vailla, sattui tekstiilikaupasta löytymään edullisesti mustakeltaiset asut, jotka päätettiin ostaa.¹⁵⁰

Alkuvuodesta 1977 järjestetyn Riennon vuosikokouksen pöytäkirjassa korostetaan edelleen lentopallon ja jalkapallon asemaa seuran päälajeina todeten:

¹⁴² Palokan sosiaalidemokraatit 2015.

¹⁴³ Könönen 2015a, 82; Hienola 2015.

¹⁴⁴ Pöytäkirja Palokan Riennon johtokunnan kokouksesta 13.10.1976; Tilastokeskus. Rahan arvokerroin 1860-2014.

¹⁴⁵ Pöytäkirja Palokan Riennon johtokunnan kokouksesta 5.5.1976; Pöytäkirja Palokan Riennon vuosikokouksesta 23.2.1977; Tilastokeskus. Rahanarvokerroin 1860-2014.

¹⁴⁶ Palokan Riennon toimintakertomus 1982.

¹⁴⁷ Heikki Tolvasen haastattelu 11.2.2014.

¹⁴⁸ Pöytäkirja Palokan Riennon vuosikokouksesta 23.2.1977.

¹⁴⁹ Palokan Riennon toimintakertomus 1977.

¹⁵⁰ Seppo Hiltusen haastattelu 11.2.2014.

”Muita lajeja harrastetaan mikäli löytyy halukkaita vetäjiä ja taloudellinen tilanne ei aseta toiminnalle esteitä huomioiden kuitenkin muiden Palokassa toimivien urheiluseurojen lajit; ei päällekkäislajeja.”¹⁵¹

Koripallo tuli uutena lajina mukaan seuran lajivalikoimaan syksyllä. Lentopallo- ja koripalloharrastus sekä jalkapallon talviharjoittelu siirrettiin syksyllä valmistuneeseen Palokan koulukeskukseen. Vanhaa salia Palokan koululla käytettiin edelleen kerran viikossa lentopallojunioreiden harjoituksiin.¹⁵² Uuden salin saaminen Palokkaan oli iso edistysaskel lentopalloilijoille. Palokan koulun sali kun oli niin pieni, että siihen ei mahtunut edes täysimittaista lentopallokenttää.¹⁵³

Rahaa Riento keräsi kassansa pääasiassa bingotoiminnan pyörittämisellä sekä Palokan jääkiekkokaukalon iltavalvonnalla ja puhtaanapidolla. Tärkeä rahalähde oli myös kunnan myöntämä avustus.¹⁵⁴ Kunnan tehtyä uudelleenjärjestelyjä kenttien kunnossapidon osalta seura ei saanut enää iltavalvontaa ja puhtaanapitoa hoitaakseen vuodesta 1976 eteenpäin. Saman vuoden syksyllä seura teki kuitenkin kunnan kanssa sopimuksen Palokan jääkiekkokaukalon ja Pappilanrinteen pallokentän valojen hoidosta. Toimintakertomuksessa todetaan, että seuran talous ei ole kovin hyvissä kantimissa ja jatkossa on harkittava toiminnan keskittämistä yhä vahvemmin vain muutama lajiin.¹⁵⁵ Notkahdus oli ilmeisesti vain hetkellinen, sillä seuraavana vuonna taloudellisen tilanteen kuvailtiin olevan suhteellisen hyvä.¹⁵⁶ Vuonna 1975 seurassa koettiin, etteivät rahkeet riittäneet bingopallojen pyörittämiseen. Tilannetta vaikeutti myös Palokan hiihtomajalla käynnistynyt remontti.¹⁵⁷ Toimintaa viriteltiin kuitenkin seuraavana vuonna uudelleen¹⁵⁸.

¹⁵¹ Pöytäkirja Palokan Riennon vuosikokouksesta 23.2.1977.

¹⁵² Palokan Riennon toimintakertomus 1977.

¹⁵³ Heikki Tolvasen haastattelu 11.2.2014.

¹⁵⁴ Palokan Riennon toimintakertomukset 1975 – 1977.

¹⁵⁵ Palokan Riennon toimintakertomus 1976.

¹⁵⁶ Palokan Riennon toimintakertomus 1977.

¹⁵⁷ Palokan Riennon toimintakertomus 1975.

¹⁵⁸ Palokan Riennon toimintakertomus 1976

6 JALKAPALLON LAJISEURAKSI (1978 – 1995)

Jalkapallon ja varsinkin juniorijalkapallon aseman vahvistumisesta seuran toiminnassa antaa viitteitä vuoden 1978 toimintakertomus, jossa kerrotaan jalkapallotoiminnan olleen ennätyksellisen vilkasta. Juniorijoukkueita osallistui piirisarjoihin neljässä eri ikäryhmässä ja miesten joukkue pelasi edellisvuoden tapaan IV-divisioonassa.¹⁵⁹ Aikaisempina vuosina oli enimmillään kaksi joukkuetta mukana piirisarjoissa, joten toiminta näytti lisääntyvän nopeaan tahtiin.

Toimintakertomuksen mukaan lentopallossa pelasi kaksi miesten joukkuetta. Ikämiehille perustettiin oma joukkue. Miesten I-joukkue putosi kauden päätteeksi tasoa alemmaksi IV-sarjaan.¹⁶⁰ Joukkue nousi kuitenkin heti seuraavalla kaudella takaisin III-sarjaan.¹⁶¹ Myös junioreille järjestettiin harjoituksia¹⁶².

Yksi juniorilentopalloilijoille harjoituksia järjestänyt valmentaja oli Riennon toimintaan 1970-luvun loppupuolella mukaan tullut ja seuran puheenjohtajana vuosina 1992 – 1995 vaikuttanut Heikki Tolvanen. Hän yritti säännöllistää lentopallon junioritoimintaa, mutta heikolla menestyksellä. Heikki toimi jalkapallossa juniorivalmentajana kahden poikansa joukkueissa. Hän valmensi kaksi ikäryhmää aina F-junioreista B-junioreihin saakka. Hän vei valmentamansa jalkapallojoukkueen talvella liikuntasaliin ja käynnisti lentopalloharjoitukset. Vähän aikaa homma sujui mukavasti, kunnes pelaajat alkoivat käsittelemään palloa jalkapallosta tutummilla tavoilla päällä ja jaloilla. Tämän jälkeen verkkoa laskettiin alemmaksi ja lentopalloharjoitukset muuttivat jalkapallotennikseksi. Lentopallon junioritoiminnan käynnistäminen oli hankalaa, sillä aiempaa lajikulttuuria ei ollut olemassa.¹⁶³

Koripallossa Riennolla oli sekä ikämiesjoukkue että joukkue B-sarjassa. Koripallon taival osana seuran toimintoja jäi kuitenkin lyhyeksi. Asiakirjoista ei löydykään mainintoja koripallosta myöhemmiltä ajoilta. Ilmeisesti koripallon pelaaminen lopetettiin seurassa vuoden 1979 jälkeen. Lajiharrastamisen ohella seuran ohjelmassa

¹⁵⁹ Palokan Riennon toimintakertomus 1978.

¹⁶⁰ Palokan Riennon toimintakertomus 1978.

¹⁶¹ Palokan Riennon toimintakertomus 1979.

¹⁶² Palokan Riennon toimintakertomus 1978.

¹⁶³ Heikki Tolvasen haastattelu 11.2.2014.

oli tarjolla myös muuta toimintaa. Vuonna 1978 Riento järjesti yhdessä Palokan Urheilijoiden kanssa Vapputempauksen Pappilanrinteen pallokentällä. Tapahtuma sai innostuneen vastaanoton.¹⁶⁴ Yhteisvoimin järjestetty Vapputempaus oli ohjelmassa myös muutaman kerran 1980-luvun alkupuolella.¹⁶⁵

Vuonna 1979 tapahtui urheilupolitiikassa merkittävä muutos, joka vaikutti myös Palokan Rientoon. Työväen urheiluliikkeen kaksi keskusjärjestöä Suomen Työväen Urheiluliitto (TUL) ja TUK päättivät yhdistää voimansa. Käytännössä tämä tarkoitti sitä, että TUK lopetti toimintansa ja sulautui takaisin TUL:oon 20 vuoden erillään olon jälkeen.¹⁶⁶ Palokan Riento päätti TUK:n ylimääräisen liittokokouksen antaman suosituksen mukaisesti liittyä Suomen Työväen Urheiluliiton Keski-Suomen piirin jäseneksi ja hyväksyä TUL:n mallisäännöt seuran uusiksi säännöiksi.¹⁶⁷ Muutoksella ei kuitenkaan ollut vaikutusta Riennon käytännön toimintaan, vaan se jatkui aivan entiseen malliin.

Jatkoa kaksi vuotta aikaisemmin alkaneille seuran johtokunnan pyrkimyksille seuran näkyvyyden ja tunnettavuuden lisäämiseksi toi seuran oman lehden Palokan Riennon urheilusanomien julkaiseminen vuonna 1979. Uutta julkaisua jaettiin koko Palokan alueelle.¹⁶⁸ Seura hankki yhteystyökumppaneita, joiden mainoksia painettiin lehteen ja saatiin siitä tuloja. Lehteen tarvittavat paperit saatiin ilmaiseksi Kankaan Paperitehtaaseen luotuja suhteita hyödyntäen. Painatus järjestyi ammattikoulun oppilastyönä. Näin ollen seuralle jäi lehdestä mukavasti rahaa toimintojen pyörittämiseen.¹⁶⁹ 1980-luvun alussa seura julkaisi myös muutaman lehden yhdessä Palokan Urheilijoiden kanssa. Lehdistä saatiin merkittävästi tuottoa seuran kassaan.¹⁷⁰ Lehtiä julkaistiin säännöllisesti useamman vuoden ajan. Aluksi lehtien mainoshankinnassa oli vaikeuksia, ja niinpä johtokunta keksi oivan motiivointikeinon. Kun joukkue sai hankittua mainoksen lehteen, sai se puolet tuloista ja seura toisen puolikkaan. Näin saatiin koko seuraväki mukaan lehden tekoon ja varainkeruuseen. Osa joukkueista teki myös omia julkaisujaan.¹⁷¹

¹⁶⁴ Palokan Riennon toimintakertomus 1978.

¹⁶⁵ Palokan Riennon toimintaselvitykset 1980 – 1983.

¹⁶⁶ Hentilä 2013, 30–32.

¹⁶⁷ Palokan Riennon toimintakertomus 1978.

¹⁶⁸ Pöytäkirja Palokan Riennon johtokunnan kokouksesta 2.12.1979.

¹⁶⁹ Seppo Hiltusen haastattelu 11.2.2014.

¹⁷⁰ Palokan Riennon toimintakertomukset 1981 ja 1982.

¹⁷¹ Heikki Tolvasen haastattelu 11.2.2014.

Jalkapallo nousi seuran vilkkaimmaksi toimintamuodoksi, kun joukkumäärät jatkoivat kasvuaan vuoden 1980 aikana. Viidessä ikäryhmässä pelasi yhteensä kuusi joukkuetta, kun C-junioreissa pelaajia riitti kahteen joukkueeseen. Miesten jalkapallojoukkue putosi IV-divisioonasta karsintasarjaan. Lentopallossakin tapahtui. Ikämiehissä tehtiin yhteistyötä Palokan Pyryn kanssa muodostamalla yhteinen joukkue. Myös naisten harrastetoimintaa käynnisteltiin. Vaikeuksia toiminnan pyörittämiseen niin jalka- kuin lentopallossakin toi harjoitusvuorojen niukkuus. Monet vierasjoukkueet antoivat palautetta Pappilanrinteen pallokentän pukusuojiin puuttumisen takia.¹⁷²

Seuran hyvästä taloudellisesta tilanteesta annetaan toimintakertomuksessa erityiskiitos aktiivisille pelaajien vanhemmille, joiden tekemällä talkootyöllä oli merkittävä vaikutus. Työväenyhdistys ja sen naisjaosto tukivat puolestaan Rientoa muun muassa pelivarusteiden hankinnassa. Toimintojen lisääntyessä myös kunnalta saatu avustus oli aikaisempia vuosia suurempi.¹⁷³

Riennon keskeisenä tavoitteena oli 1970-luvun puolesta välistä lähtien jäsenmäärän kasvattaminen.¹⁷⁴ Sama pyrkimys nousee esiin vuoden 1981 toimintasuunnitelmassa, jonka mukaan toiminnan piiriin pyrittiin saamaan mahdollisimman moni palokkalainen. Varsinkin juniorijalkapallossa oli tarkoitus järjestää mahdollisimman laajaa harjoitus- ja kilpailutoimintaa. Ote toimintasuunnitelmasta kertoo hyvin seuran arvomaailmasta: ”*Toiminnalla nuorison piirissä seura pyrkii yhdessä koulun ja vanhempien kanssa tietoisesti liikuntatottumusten lisäämisen myötä vaikuttamaan myös kasvatukselliseen puoleen.*”¹⁷⁵ Seuran jäsenmäärä kasvoikin tavoitteiden mukaisesti. Vuonna 1981 jäsenmäärä oli 208, joka oli jopa 50 jäsentä enemmän kuin edellisenä vuonna¹⁷⁶. Jalkapallojunioreiden osuus tästä määrästä arvioitiin olleen vähintään 150 henkilöä¹⁷⁷.

Palokan Riento osallistui 1980-luvulla useita kertoja isoon junioreiden jalkapalloturnaukseen, Helsinki Cupiin. Ensimmäisenä turnaukseen osallistui seuran C-juniorit vuonna 1981. Vuonna 1989 Riennosta oli mukana peräti kuusi joukkuetta.¹⁷⁸

¹⁷² Palokan Riennon toimintakertomus 1980.

¹⁷³ Palokan Riennon toimintakertomus 1980.

¹⁷⁴ Pöytäkirja Palokan Riennon vuosikokouksesta 31.3.1976 ja 23.2.1977

¹⁷⁵ Palokan Riennon toimintasuunnitelma 1981.

¹⁷⁶ Ks. Taulukko 2, 59.

¹⁷⁷ Palokan Riennon toimintakertomus 1981.

¹⁷⁸ Palokan Riennon toimintakertomukset 1981–1989.

Turnausreissut Helsinkiin pyrittiin tekemään mahdollisimman vähillä kustannuksilla. Seppo Hiltusella oli suhteita Helsingin kouluviranomaisiin, joiden kautta saatiin joukkueille ilmainen majoitus koulun voimistelusalista. Seuran B-juniorit pärjäsivät yhtenä vuonna hienosti edeten loppuotteluun asti. Velodromin kentällä vastassa oli ikäluokan Suomen parhaimmiston kuulunut Helsingin Jalkapalloklubi. Riento hävisi ottelun erinomaisen taistelun jälkeen 2-0. Suurelle yleisölle tuntematon Keski-Suomesta tuleva seura herätti ottelun jälkeen mielenkiintoa. Paikalla pelaaja seuraamassa ollut huippujalkapalloilija Atik Ismail tuli ottelun jälkeen kyselemään, että mikä paikka tämä Palokka oikein on? Myös lehdistö oli kiinnostunut tuntemattomasta palokkalaisseurasta. Kansan Uutiset teki ison lehtijutun joukkueen turnausmenestyksestä.¹⁷⁹

Laajan junioritoiminnan takia Pappilanrinteen pallokentän lisäksi käytössä oli koulukeskuksen pihakentät. Seura teki kunnalle myös aloitteen pihakenttien laajentamisesta. Lentopallossa koulukeskuksen vähäiset harjoitusvuorot olivat välillä hankaloittamassa toimintaa. Aivan uusina lajeina mukaan seuran lajivalikoimaan tulivat kaukalopallo ja jääpallo.¹⁸⁰ Näissä lajeissa toiminta oli aikuisten miesten satunnaista harrastamista. Muutamien innokkaiden pelaajien toimesta joukkue koottiin kasaan aina, kun sopiva sarja tai turnaus sattui kohdalle ja kiinnostuneita pelaajia löytyi tarpeeksi. Kulut pelaajat maksoivat itse.¹⁸¹

Taloudellisesti seuran tilanne säilyi tyydyttävänä. Mainosten jakelu ja seuran pyörittämä bingotoiminta toivat seuralehden teon lisäksi varoja seuran kassaan. Jalkapallossa nuorimpien junioreiden kotiotteluissa sai ensimmäistä kertaa käyttää omia tuomareita, joka alensi kustannuksia. Toimintakertomuksessa kuitenkin todetaan, että jatkossa toiminnan pitäminen samassa laajuudessa edellyttää uusia tulonlähteitä.¹⁸²

Vuonna 1982 Riento aloitti jalkapallon korttelisarjan järjestämisen¹⁸³. Seuraan tuli niin paljon pelaajia etenkin nuorimpiin ikäluokkiin, etteivät kaikki mahtuneet millään piirisarjaa pelaaviin ikäluokkajoukkueisiin. Sarjassa alueittain jaetut joukkueet

¹⁷⁹ Seppo Hiltusen haastattelu 11.2.2014.

¹⁸⁰ Palokan Riennon toimintakertomus 1981.

¹⁸¹ Seppo Hiltusen haastattelu 11.2.2014.

¹⁸² Palokan Riennon toimintakertomus 1981.

¹⁸³ Palokan Riennon toimintakertomus 1982.

pelasivat keskenään. Palokan alueista edustettuna olivat muun muassa Pappilanrinne, Heikkilä ja Ollila.¹⁸⁴ Korttelisarjaan otti heti ensimmäisenä vuotena osaa 60 junioria. Seura voitti samana vuonna myös ensimmäisen jalkapallon piirinmestaruuden F-junioreiden voittaessa oman sarjansa. Lentopallossa kaksi vuotta aikaisemmin alkanut naisten harrastetoiminta otti askeleen kilpailullisempaan suuntaan, kun joukkue osallistui III-sarjaan. Kun harjoitusvuoroja oli jakamassa kaksi miesten joukkuetta, ikämiehet ja A-juniorit, pidettiin saatua 13 ½ tunnin saliaikaa aivan liian vähäisenä. Vaikka talous jäikin vuonna 1982 alijäämäiseksi, tulosta pidettiin kuitenkin tyydyttävänä. Taloustilanteeseen vaikutti huomattavasti seuran oman auton hankkiminen, josta koitui merkittävä ylimääräinen menoerä. Auton hankintaa varten seura otti pankista 20 550 markan lainan (8 283 euroa). Keski-Palokan Sosiaalidemokraattinen työväenyhdistys oli suurena apuna takaamalla lainan ja maksamalla lainan korot avustuksena Riennolle.¹⁸⁵ Auto oli Ford Transit -mallinen pakettiauto ja sitä pidettiin välttämättömänä seuran tulevan toiminnan kannalta¹⁸⁶.

Vuonna 1983 edellisenä kautena aloitettu nappuloiden korttelisarja kasvatti suosioitaan ja nyt mukana oli jo 80 innokasta lasta. Piirisarjaa pelattiin lisäksi kuudessa eri ikäryhmässä. Edellisvuoden piirisarjan voittajat uusivat mestaruutensa nyt E-junio-reissa.¹⁸⁷

Lentopallossa järjestettiin ensimmäistä kertaa Palokka Cup.¹⁸⁸ Tavoitteena oli saada mahdollisimman monta asuinalue- tai asuintaloujoukkuetta osallistumaan turnaukseen. Mukaan haluttiin sekä naisia ja miehiä. Suunnitelmissa oli tehdä Palokka Cupista jokavuotinen alueellinen kuntotapahtuma, jossa alueen ihmiset tutustuvat toisiinsa ja huomaavat joukkuepelin sosiaalisen ulottuvuuden. Tapahtuman työryhmä nimesi eri asuinalueille ja asuintaloihin yhteyshenkilöt, joiden tehtävänä oli joukkueiden kerääminen.¹⁸⁹ Yhteyshenkilöt onnistuivat tehtävässään ilmeisen hyvin, sillä urheilukeskuksen ulkokentällä järjestettyyn turnaukseen osallistui yhteensä 36 joukkuetta. Ensimmäisen Palokka Cupin voittajaksi selvisi Hiekkapohjan

¹⁸⁴ Seppo Hiltusen haastattelu 11.2.2014.

¹⁸⁵ Palokan Riennon toimintakertomus 1982; Tilastokeskus. Rahanarvokerroin 1860–2014.

¹⁸⁶ Pöytäkirja Palokan Riennon johtokunnan kokouksesta 24.2.1982.

¹⁸⁷ Palokan Riennon toimintakertomus 1983.

¹⁸⁸ Palokan Riennon toimintakertomus 1983.

¹⁸⁹ Pöytäkirja Palokan Riennon Palokka Cup työryhmän kokouksesta 6.4.1983.

joukkue.¹⁹⁰ Turnauksen ottelut pelattiin touko- ja kesäkuun aikana¹⁹¹. Palokka Cup onnistui vakuuttamaan alueen asukkaat, sillä seuraavana vuonna mukana oli jo 60 joukkuetta.¹⁹² Vuonna 1985 turnaukseen osallistui noin 500 harrastajaa¹⁹³ ja vielä seuraavanakin vuonna noin 450¹⁹⁴.

Lentopallotoiminta hiipui 1980-luvun puolivälissä. Asiakirjojen mukaan viimeinen vuosi, jolloin lentopalloa pelattiin, oli 1984¹⁹⁵. Haastatteluissa muisteltiin, että myös kaukalojalkapalloa pelattiin 1980-luvun puolivälin paikkeille¹⁹⁶. Kyseisenä aikana harrastettujen lajien pelaamisen suhteen ollaankin muistitiedon varassa, sillä toimintakertomukset vuosilta 1985 ja 1991–1992 eivät ole säilyneet.

Seuralle taloudellisesti merkittävä bingotoiminta lopetettiin vuonna 1986¹⁹⁷. Johtokunta nosti esiin jo saman vuoden keväällä huolensa bingotoiminnan tuoton vähäisyydestä ja esitti toiminnan kehittämistä tuottojen parantamiseksi¹⁹⁸. Bingotoiminnalla oli kartutettu seuran kassaa ainakin vuodesta 1972 lähtien¹⁹⁹. Bingossa palkinnot olivat olleet monipuolisia. Jyväskylän nimismiehelle toimitetun asiakirjan mukaan vuoden 1983 bingossa palkintoina olivat muun muassa perämoottori, lahjakortteja, lukittava suksiteline, ilmapuntari, hiustenkuivaaja ja villatakki²⁰⁰. Bingotoiminnan loppumisen myötä seura joutui miettimään muita varainhankintakeinoja, joista tärkeimmiksi nousivat jäsen- ja lisenssimaksut, avustukset sekä tapahtumat ja tukitoiminta²⁰¹.

Vuonna 1987 pidettiin merkittävä Palokan Riennon ja Palokan Pyryn välinen neuvottelu, jolla oli ilmeinen vaikutus Riennon tulevaan lajivalikoimaan. Neuvotteluissa päädyttiin siihen, että Pyyry luopuu 70-luvulla aloittamastaan jalkapallotoiminnasta ja ohjaa pelaajat ensisijaisesti Riennon joukkueisiin. Riento puolestaan

¹⁹⁰ Palokan Riennon toimintakertomus 1983.

¹⁹¹ Turnauskutsu Palokka Cupiin.

¹⁹² Palokan Riennon toimintakertomus 1984.

¹⁹³ Palokan Riennon toimintaselvitys 1985.

¹⁹⁴ Palokan Riennon toimintaselvitys 1986.

¹⁹⁵ Palokan Riennon toimintakertomus 1984.

¹⁹⁶ Seppo Hiltusen haastattelu 11.2.2014.

¹⁹⁷ Pöytäkirja Palokan Riennon syyskokouksesta 2.12.1986.

¹⁹⁸ Pöytäkirja Palokan Riennon johtokunnan kokouksesta 18.3.1986.

¹⁹⁹ Palokan Riennon asiakirjat 1972 – 1986.

²⁰⁰ Arpajais- ja arpajaisverotilitys Jyväskylän piirin nimismiehelle 23.3.1983.

²⁰¹ Palokan Riennon toimintasuunnitelma 1988; Palokan Riennon toimintasuunnitelma 1989.

luopuu kaukalo- ja jääpallosta ja ohjaa pelaajat ensisijaisesti Pyryn toimintaan. Seurat sitoutuivat tukemaan näissä lajeissa toisiaan myös urheilija- ja toimitsijavaihdon avulla. Lisäksi Riento lupautui olla aloittamatta yleisurheilutoimintaa. Seurat sopivat järjestävänsä jatkossa kaksi tapaamista vuodessa yhteistoiminnan kehittämiseksi.²⁰² Jako vaikuttaa järkevältä ja perustellulta, sillä Riennon jalkapallotoiminta oli suosittua, kun taas Könösen mukaan Pyry oli profiloitunut 1980-luvulle tultaessa selkeästi yleisurheiluun ja kaukalopalloon keskittyväksi seuraksi, joissa se saavutti myös hyvää menestystä²⁰³. Yleisurheilussa seura saavutti mitaleja niin radalla kuin maastossakin. Pyryn kaukalopallojoukkue voitti SM-hopeaa sekä -pronssia ja avoimen Pohjois-Amerikan mestaruuden. Parhaimmillaan maajoukkueen pelaajista puolet tulivat Pyrystä. Selkeä lajijako vaikutti toiminnan kehittymiseen ja laajenemiseen seuroissa.²⁰⁴ Seurojen välisen sopimuksen voi olettaa vaikuttaneen siihen, että yhä useampi jalkapallosta kiinnostunut lapsi ja aikuinen tuli mukaan nimenomaan Riennon toimintaan. Toisaalta seura joutui luopumaan kaukalo- ja jääpallotoiminnastaan, jossa toiminta olikin ollut satunnaista. Näin ollen jälkikäteen arvioituna tehty seurojen välinen sopimus oli Riennolle sangen edullinen siitakin huolimatta, että seuran lajivalikoimalle se tiesi supistumista.

Vuonna 1987 päätettiin, että seurasta käytettävä virallinen lyhenne on PaRi²⁰⁵. Sama lyhenne on säilynyt seuran käytössä nykypäiviin saakka. Seuralle hankittiin vuonna 1990 hyväkuntoinen pikkubussi.²⁰⁶ Ilmeisesti auto hankittiin aikaisemmin käytössä olleen Ford Transitin tilalle, jonka kunto arvioitiin jo vuonna 1984 heikoksi. Uuden auton hankkiminen nähtiin jo tuolloin ajankohtaiseksi²⁰⁷.

PaRi:n jalkapallojuniorit lähtivät hakemaan uusia kokemuksia ja elämyksiä osallistumalla turnauksiin myös Suomen rajojen ulkopuolella. Vuonna 1990 Örebro-cupiin osallistui seurasta viisi joukkuetta²⁰⁸. Vuonna 1992 PaRi:n juniorijoukkueet jatkoivat kansainvälisiä pelejä, kun kaksi joukkuetta osallistui turnaukseen Ruot-

²⁰² Muistio Pyryn ja Riennon neuvottelusta urheilutoiminnan järkiperäistämiseksi 14.1.1987; Könönen 2015a, 172.

²⁰³ Könönen 2015a, 172.

²⁰⁴ Könönen 2015a, 172.

²⁰⁵ Pöytäkirja Palokan Riennon kevätkokouksesta 31.3.1987.

²⁰⁶ Palokan Riennon toimintakertomus 1990.

²⁰⁷ Pöytäkirja Palokan Riennon kevätkokouksesta 22.3.1984.

²⁰⁸ Palokan Riennon toimintakertomus 1990.

sisä ja yksi Tallinnassa. Joukkueet osallistuivat myös useisiin turnauksiin kotimaassa. C-juniorit järjestivät Palokassa turnauksen, johon osallistui joukkue myös Tallinnasta. Nuorimmille eli H- ja G-junioreille järjestettiin jalkapallokoulua. PaRi:lla oli jälleen joukkue lähes joka ikäryhmässä ja se oli myös yksi menestynein jalkapalloseura Keski-Suomessa. Miehet pelasivat IV-divisioonassa ja saavuttivat yhden merkittävän turnausvoiton. Yli 35-vuotiaiden ikämiesten joukkue aloitti myös toimintansa. Naisten lentopallojoukkue jatkoi edelliskauden tapaan hyviä otteita III-sarjassa ja menestystä tuli myös turnauksista.²⁰⁹

Seuran tavoitteena oli talouden tervehtyttäminen, joka tarkoitti velkojen ja lainojen poistamista. Jäljelle jäi ainoastaan autolainaa. Tuloja saatiin jäsenmaksujen ja kunnanavustusten lisäksi jatkamalla järjestysmiestoimintaa Palokan hiihtomajalla, julkaisemalla kevätlehti sekä järjestämällä kaksi illanviettoa.²¹⁰ Aikuisille tarkoitettuihin ravintolailtoihin myytiin illalliskortteja, josta saatiin rahaa seuralle. Iltoja järjestettiin palokkalaisissa ravintoloissa Priimuksessa ja Mona Lisassa.²¹¹

Vuonna 1993 jalkapallotoiminta oli jo niin laajaa, että jokaiseen ikäluokkaan pystyttiin perustamaan oma joukkue²¹². PaRi:n jäsenmäärä oli noussut yli 40 henkilöllä edelliseen vuoteen jäsenmäärän ollessa nyt 260 henkilöä²¹³. Seuran menestys junioreiden piirisarjoissa oli ennätysellistä joukkueiden saavuttaessa kolme piirinmestaruutta, kaksi hopeaa ja yhden pronssin. Juniorit osallistuivat lukuisiin turnauksiin kotimaassa ja kolme joukkuetta kävi hakemassa myös kansainvälistä kokemusta Dana Cupista Tanskasta. Kauden menestynein joukkue oli F-juniorit, jotka hävisivät ainoastaan yhden ottelun kotimaan kentillä. Nuorimmille junioreille järjestettiin kortteliliiga. Miesten joukkue sijoittui kauden päätteeksi neljänneksi ja nousi III-divisioonaan ensimmäistä kertaa seuran historiassa. M35-ikämiehet olivat neljänsiä omassa sarjassaan.²¹⁴

Riennon juniorijoukkueiden menestys oli entistä parempaa, kun tuloksena oli neljä piirinmestaruutta ja kolme hopeatilaa. Useiden kotimaan turnauksien lisäksi D-ju-

²⁰⁹ Palokan Riennon toimintakertomus 1992.

²¹⁰ Palokan Riennon toimintakertomus 1992.

²¹¹ Heikki Tolvasen ja Seppo Hiltusen haastattelu 11.2.2014.

²¹² Palokan Riennon toimintakertomus 1993

²¹³ Ks. Taulukko 2, 59.

²¹⁴ Palokan Riennon toimintakertomus 1993.

niorit pelasivat Gothia Cupissa Göteborgissa ja C-juniorit tekivät ottelumatkan Antalyaan Turkkiin. Jälleen kokoon saatu miesten kakkosjoukkue nousi heti sarjaa ylemmäksi V-divisioonaan. Ykkösjoukkue oli kolmosen (entinen III-divisioona) viides. Ikämiehet olivat toisia omassa sarjassaan.²¹⁵ Seuraavana vuonna ikämiehet kirkastivat mitalinsa voittaessaan piirinmestaruuden²¹⁶.

Vuonna 1994 seura päätti muuttaa vanhan tunnuksensa uuteen Ari Kauton suunnittelemaan logoon, jossa komeilee mustakeltaraitainen ampiainen seuran värien mukaisesti²¹⁷. Palokan Riento juhli 30-vuotista taivaltaan vuonna 1995. Juhlallisuuksiin kuului juhlatanssit Palokan hiihtomajalla, juhlaotteluna miesten kolmossarjan peli sekä juhlalehden julkaiseminen. Neljässä eri ikäryhmässä järjestettiin myös 30-vuotisjuhlaturnaukset.²¹⁸ C-juniorit kävivät turnausmatkalla Hampurissa Saksassa ja E-juniorit Örebrossa Ruotsissa²¹⁹.

Kausi 1994–1995 jäi historian viimeiseksi lentopallokaudeksi Riennon paidassa, sillä naisten joukkue yhdistyi kaudelle 1995–1996 Palokan Pyryn SM-sarjassa pelanneeseen ja edellisenä kaudella jopa mestaruuden voittaneeseen joukkueeseen²²⁰. Riennon naisten lentopallojoukkue menestyi usean vuoden ajan hyvin III-sarjassa, mutta tavoiteltu nousu II-sarjaan jäi saavuttamatta²²¹. Lentopalloilun päättyminen merkitsi sitä, että Palokan Riennosta tuli jalkapallon lajiseura.

²¹⁵ Palokan Riennon toimintakertomus 1994.

²¹⁶ Palokan Riennon syyskokous 21.11.1995.

²¹⁷ Palokan Riennon kevätkokous 7.3.1994; Heikki Tolvasen haastattelu 11.2.2014.

²¹⁸ Palokan Riennon kevätkokous 13.3.1995.

²¹⁹ Palokan Riennon vuosi-ilmoitus 1995.

²²⁰ Könönen 2015a, 172.

²²¹ Palokan Riennon toimintakertomukset 1993, 1994, 1995.

7 JUNIORIJALKAPALLON KÄRKISEURAKSI (1996 – 2014)

*”Palokan Riento on urheiluseura, jonka toiminta on keskittynyt jalkapalloon. Parhaiten seura tunnetaan juniorijalkapalloilusta, jossa se on ollut Keski-Suomen piirin parhaiten menestyviä seuroja viime vuosina.”*²²² Näillä sanoilla seuran toimintaa kuvataan vuoden 1996 toimintasuunnitelmassa. Vaikka jo 1970-luvun loppupuolelta lähtien toiminta keskittyi yhä enemmän jalkapallon ympärille, oltiin nyt tultu tilanteeseen, jossa yleisseurasta oli muodostunut vuosien myötä yhteen lajiin keskittynyt lajiseura.

Jalkapallokauden 1996 edellä asetettiin miesten ykkösjoukkueen tavoitteeksi nousu jopa kakkoseen²²³. Pelit eivät kuitenkaan sujuneet odotetulla tavalla. Vielä, kun kakkosjoukkue pärjäsi hyvin omassa sarjassaan, oli PaRi:lla seuraavalla kaudella kaksi tasavahvaa joukkuetta nelosessa²²⁴. Miesten joukkueiden ympärille oli kasattu myös Pappakerhoksi kutsuttu tukiryhmä, joka auttoi joukkueita muun muassa varainkeruussa²²⁵.

PaRi:ssa jatkettiin jalkapallotoiminnan kehittämistä vuosituhannen vaihteen läheisyydessä ja tavoitteena oli jalkapallotoiminnan edistäminen Palokan alueella. Nuorimille junioreille järjestettiin kesäisin jalkapallokoulua ja joka vuosi saatiin lähes kaikkiin ikäryhmiin koottua joukkue. Kotimaan turnauksien lisäksi E-juniorit osallistuivat Tivoli Cupiin Tanskassa ja B-juniorit Holland Cupiin Amsterdamissa. Vuonna 1999 tuli futsal myös mukaan jalkapallon ohelle talvilajiksi, jolloin kolme joukkuetta osallistui futsalsarjaan. Miesten ykkösjoukkue nousi kauden päätteeksi takaisin kolmossarjaan. Miesten kakkosjoukkue puolestaan oli pudonnut takaisin vitoseen kaudelle 1998 ja joutui sittemmin luopumaan sarjapaikastaan pelaajapulan vuoksi. Talous oli pelaajien maksamien jäsenmaksujen ja kunnalta saatavien avustusten varassa. Jokainen joukkue hoiti omaa varainkeruutaan itsenäisesti. Seuran

²²² Palokan Riennon toimintasuunnitelma 1996.

²²³ Palokan Riennon toimintasuunnitelma 1996.

²²⁴ Palokan Riennon toimintasuunnitelma 1997.

²²⁵ Palokan Riennon jatkosyyskokous 12.2.1996.

vastuulla olivat yleiskulut, joita aiheutui muun muassa kenttä-, erotuomari- ja sarjamaksuista. Vuosituhannen päätteeksi seurassa oli 311 lisenssipelaajaa, joka oli toiseksi eniten Keski-Suomen piirin seuroista.²²⁶

Seurassa oli jo muutaman vuoden ajan ollut tavoitteena toiminnan laajentaminen tyttöjalkapalloon²²⁷ ja vuonna 2001 saatiinkin perustettua ensimmäinen tyttöjoukkue. Haastatteluissa nousi esiin, että jo 1990-luvun puolella tytöt olisivat osallistuneet E-junioreiden piirisarjaan²²⁸. Tyttöjalkapalloilun ottaminen mukaan seuran toimintaan oli yksi merkittävä askel kohti yhä monipuolisempaa ja laadukkaampaa junioritoimintaa, johon seura oli jo pitemmän aikaa määrätietoisesti tähdännyt.

Palokka oli voimakkaasti kasvava asuinalue. Myös kiinnostus jalkapalloa kohtaan jatkoi kasvuaan²²⁹. Kauden 2002 aikana Riennon toimintaa kehitettiin entisestään, mistä huomionosoituksena oli seuralle myönnetty Meillä Kaikki Pelaa -tunnus. Vuonna 2003 mukana oli jo kolme tyttöjen joukkuetta. Myös aikuisille käynnistettiin oma korttelisarja, johon ensimmäisenä vuonna otti osaa kahdeksan joukkuetta ja yhteensä noin 100 pelaajaa.²³⁰

Vuosilta 2004–2005 arkistomateriaalia on säilynyt valitettavan huonosti. Vuonna 2008 seuralla oli kuitenkin sekä tytöissä että pojissa juniorijoukkue lähes jokaisessa ikäryhmässä. Tämän lisäksi järjestettiin pallokoulu alle kouluikäisille sekä I-junioreille kortteliliigaa. Miehistä oli kaksi joukkuetta, joista toinen pelasi kolmosta ja toinen vitossarjaa. Lisäksi seura järjesti kesällä leirikoulun, jalkapalloakatemiaharjoituksia B-junioreille ja koulujalkapallotapahtuman yhdessä Palloliiton Keski-Suomen piirin kanssa. Suurin osa juniorijoukkueista osallistui myös futsalpeleihin. Piirin järjestämässä taitotapahtumassa oli seurasta runsas osanotto. Aikuisten kortteliliigaan osallistui ennätysmäärä joukkueita, kun 20 joukkueessa palloili yli 200 aikuista. Palokan Riento oli Keski-Suomen piirin kolmanneksi suurin seura 440 lisenssipelaajalla. Ilpo Luoma-Aho oli seurassa osa-aikaisena seurajohdajana kesäkuun alkuun asti.²³¹

²²⁶ Palokan Riennon toimintakertomukset 1998 ja 1999.

²²⁷ Palokan Riennon toimintasuunnitelma 1998.

²²⁸ Palokan Riennon toimintasuunnitelma 2002.

²²⁹ Palokan Riennon toimintasuunnitelma 2002.

²³⁰ Palokan Riennon toimintasuunnitelma 2004.

²³¹ Palokan Riennon toimintakertomus 2008.

Seuran toiminta jatkoi samoilla raiteilla seuraavanakin vuonna²³². Suurin muutos tapahtui kunnallispolitiikan puolella, kun Jyväskylän kaupunki kuntana ja Jyväskylän maalaiskunta lakkautettiin ja perustettiin Jyväskylän kaupunki. Tällöin myös maalaiskunnan entinen päätaajama Palokka yhdistettiin osaksi uutta Jyväskylää.²³³ Isolla kunnallispoliittisella muutoksella oli vaikutusta myös Palokan Riennon toimintaan. Harjoitusvuoroista tuli osittain maksuttomia, mutta seura menetti yksinoikeuden käytössä olleisiin saleihin ja kenttiin. Kentät eivät siis enää olleet automaattisesti seuran käytössä, vaan niitä piti hakea kuukauden välein Jyväskylän liikuntapalvelukeskukselta. Koska halukkaita Palokan liikuntapaikoille oli runsaasti, vuoroja oli niukasti tarjolla. Juuri valmistunut Palokan tekonurmikenttä oli erittäin tervetullut uusi harrastuspaikka. Tekonurmen käyttöajasta oli kilpailemassa useampi joukkue ja tästä johtuen kenttä jouduttiin jakamaan pahimmillaan jopa neljän joukkueen kesken. Palokan yläkoulun laajennuksen myötä seura joutui vielä luopumaan yhdestä käytössä olleesta hiekkakentästä. Aktiivisena kesä kautena käytettiin nurmi- ja tekonurmikenttää. Keski-Palokan hiekkakenttää käytettiin sen kunnan takia vain hätätapauksissa. Talvella käytössä oli vain Jokelan koulun sali, jolloin osa joukkueista joutui käyttämään maksullisia vuoroja Vehkalammen kentiltä ja Killerin palloiluhallista.²³⁴

Matti Lintusen johdolla koottiin naisten joukkue kakkosen karsintasarjaan, josta tuloksena oli voitto ja kaksi tappiota, jonka seurauksena joukkue ei saanut paikkaa kakkosessa. Tämä saattoi vaikuttaa siihen, että joukkue ei tämän jälkeen enää pelaamista jatkanut.²³⁵

Kesän ajan palkattuna valmennuspäällikkönä toimi Tuukka Kotimäki. Muuten täysin vapaaehtoisvoimin toimineessa seurassa vuotta pidettiin raskaana, mutta myös antoisana ja opettavaisena.²³⁶

Toiminta lähti uudella innolla käyntiin 2010, kun Tiina Häkkinen aloitti seuran uutena palkattuna osa-aikaisena seuratyöntekijänä. Alkukevästä seuraan tuli myös uutena juniori- ja valmennuspäällikkönä mukaan Pekko Kotamäki. Edellisvuoden

²³² Palokan Riennon toimintakertomus 2009.

²³³ Jyväskylän lyhyt historia 2004–2012.

²³⁴ Palokan Riennon toimintakertomus 2009.

²³⁵ Palokan Riennon toimintakertomus 2009.

²³⁶ Palokan Riennon toimintakertomus 2009.

suurista haasteista kenttien varaamisen kanssa oli otettu opiksi ja nyt homma sujui jo mallikkaammin. Kaikkia haluttuja vuoroja ei kuitenkaan kaupungilta saatu. Esimerkiksi aikaisempina vuosina pelattua aikuiskortteliturnausta ei pystytty järjestämään vuorojen vähäisyyden takia.²³⁷

Edellisenä vuonna miehissä pelasi joukkue ainoastaan V-divisioonassa, joka kuitenkin nousi kaudelle 2010 neloseen. Miesten kakkosjoukkue pelasi vitossarjassa. Vuosi oli seuran 45. toimintavuosi, jonka kunniaksi kesäkuussa järjestettiin juhlapahtuma. Juhlatoimintana pelattiin PaRi-historik -joukkuetta vastaan JYP:n jääkiekon liigajoukkue. PaRi-historik koostui vuoden 1992 Riennon edustusjoukkueesta, jossa pelasi muun muassa JYP:n hallituksen puheenjohtaja Jukka Seppänen. Vuoden 1992 joukkuetta oli lisäksi täydennetty muutamilla vuoden 2010 edustusjoukkueen pelaajilla. JYP voitti ottelun rangaistuspotkujen jälkeen 4-5. Tapahtumassa oli myös junioreille taitoratoja, joita JYP:n jääkiekkoilijatkin kävivät suorittamassa.²³⁸

PaRi:ssa oli jo useampana vuonna tehty töitä Nuori Suomi –sinettiseura-arvon saamiseksi. Vuonna 2011 projekti saatiin päätökseen. Vuoden keskeisin tavoite oli osana sinettihanketta seuran toimintakäsikirjan kokoaminen. Käsikirjan valmistumisesta vastasivat seuran palkatut nuorisourheilun kehittäjä Jari Lindroos sekä toiminnanjohtaja Henna Törmänen. Käsikirja valmistui vuoden lopussa ja seura valittiin Suomen Palloliitto ry:n ja Nuori Suomi ry:n toimesta sinettiseuraksi marraskuussa. Pekko Kotamäki jatkoi seuran valmennuspäällikkönä. Palkattujen työntekijöiden lisäksi sinettihankkeessa olivat mukana seuran johtokunta ja viisihenkinen sinettityöryhmä.²³⁹

”Sinettiseurat ovat lasten ja nuorten urheilun kärkiseuroja. Ne ovat aktiivisia ja kehityshaluisia seuroja - lajiensa ja paikkakuntiansa parhaita! Sinetin saaminen on seuralle kunnia-asia, mutta se tuo seuralle myös vastuuta. Sinetti on lupaus laadusta.” Sinettiseuratoiminta on Valtakunnallisen liikunta- ja urheiluorganisaatio ry:n (Valo) ja lajiliittojen yhteinen toimintamalli, joka otettiin käyttöön vuonna 1992.²⁴⁰ Nuori Suomi ry vastasi sinettiseuratoiminnasta yhdessä lajiliittojen kanssa

²³⁷ Palokan Riennon toimintakertomus 2010.

²³⁸ Palokan Riennon toimintakertomus 2010.

²³⁹ Palokan Riennon toimintakertomus 2011.

²⁴⁰ Sport.fi – Sinettiseurat.

ennen Valon perustamista vuonna 2012.²⁴¹ Sinettiseuroille on asetettu 12 kriteeriä, jotka niiden tulee täyttää. Kriteeristö on jaettu neljään eri alueeseen, jotka ovat yhteisöllisyys ja yksilöllisyys, harjoittelemine ja kilpaileminen, viestintä ja organisointi sekä ohjaaminen ja valmentaminen.²⁴²

Osana seuran kehittämistyötä valmistui vuonna 2011 myös seuran valmennuslinja. Siinä määritellään eri ikäryhmille valmennuksen toimintaperiaatteet, harjoiteltavat taito-ominaisuudet, harjoitusten rakenne ja pääpainoalueet sekä tavoitteet. Valmennuslinja käytiin läpi elokuun valmentajatapaamisessa. Seurassa oli yhteensä 42 valmentajaa. Keskeinen valmennuksellinen kehitysaskel oli oman Fortum Tutorin saaminen seuraan.²⁴³ Valtakunnallisen Fortum Tutor -ohjelman tavoitteena on lasten ja nuorten jalkapallovalmennuksen tason kehittäminen. Suomen Palloliitto valitsee vuosittain noin 100 tutoria, jotka toimivat seuravalmentajien opastajina.²⁴⁴ Tutor ei siis valmenna joukkuetta, vaan antaa valmentajalle tarvittavat työvälineet ja taidot tehtävää varten ja tukee tätä omalla asiantuntemuksellaan. Tavoitteena on taata jokaiselle suomalaiselle jalkapallojuniorille osaava ja kannustava valmentaja.²⁴⁵ Vuonna 2011 Palokan Riennon valmentajia kävi tutoroimassa Ville Priha ja tutoroitavina joukkueina olivat poikien joukkueista vuonna 2000 syntyneet sekä tyttöjen joukkueista 2000–01 ja 2002–04 syntyneet²⁴⁶.

Miesten joukkueet yhdistyivät yhdeksi edustusjoukkueeksi, joka pelasi kaudella 2011 vitosessa. Miesten ja poikien joukkueita oli yhteensä kymmenen, kun taas naisten ja tyttöjen joukkueita oli kahdeksan. Jo pari vuotta aikaisemmin käynnistetty naisten jalkapallotoiminta sai jatkoa, kun PaRi:n naiset osallistuivat pienellä kentällä pelattuun kuntoliigaan. Seura teki yhteistyötä Palloliiton Keski-Suomen piirin kanssa järjestämällä yhteistyössä koulufutispäivän Palokan tekonurmella, sekä olemalla mukana muiden seurojen kanssa Eskarifutiksen järjestämisessä Hipposhallissa. Aikuisille alkoi myös aivan uusi harrastusmuoto, kun syksyllä ruvettiin

²⁴¹ Sport.fi - Valo ry.

²⁴² Sport.fi – Sinettiseurakriteerit.

²⁴³ Palokan Riennon toimintakertomus 2011.

²⁴⁴ Fortum Tutor.

²⁴⁵ Palokan Riennon toimintakertomus 2012.

²⁴⁶ Palokan Riennon toimintakertomus 2011.

järjestämään zumbatunteja kerran viikossa. Kävijämäärät olivat 25–60 henkilön välillä koko loppuvuoden ajan. Aikaisempina vuosina junioreille järjestettyä kesäleiriä ei tänä vuonna ollut seuran ohjelmassa.²⁴⁷

Merkittävä edistys Riennon toiminnan hallinnoinnille oli ensimmäisten virallisten toimitilojen vuokraaminen Palokan keskustasta. Lisäksi seura avasi vuoden 2012 elokuussa uudet ajanmukaisiksi päivitetty nettisivut.²⁴⁸

Vuonna 2012 seuralla oli kolme painopistealuetta. Ensimmäinen oli toimihenkilöiden ja etenkin valmentajien kouluttaminen ja rekrytointi. Seuran valmentajamäärä oli noussut jo noin 50 valmentajaan. Tavoitteena oli, että jokaisen joukkueen valmentajalla on käytynä ikäryhmälle sopiva valmentajakoulutus. Toinen painopistealue oli yhteistyön lisääminen eri sidosryhmien kanssa. Yritysyhteistyön lisäksi seura teki yhteistyötä Palokan alueen koulujen ja päiväkotien sekä myös lähialueiden muiden jalkapalloseurojen kanssa. PaRi käynnisti keväällä 2012 yhdessä Muuramen Yrityksen, Jyväskylän Nousun ja Jyväskylän Pallokerhon kanssa tyttöfutiksen kehittämishankkeen. Kolmantena painopistealueena oli junioriurheilutoiminnan kehittäminen, jota varten seura perusti erillisen valmennuksen työryhmän. Lisäksi syksyllä pidettiin koko seuralle Tulevaisuus Foorumi, jossa paneuduttiin seuran kehittämiseen tulevaisuudessa. Foorumiin osallistui noin 20 rientolaista toimihenkilöä. Henna Törmänen jatkoi seurassa toiminnanjohtajana. Hänen lisäksi palkattuna työntekijänä ahersi valmennuspäällikkö. Tässä tehtävässä toimi Pekko Kotamäki heinäkuun loppuun ja Mihaly Szerovay lokakuusta eteenpäin. PaRi sai ensimmäisen oman Fortum Tutorin Palloliiton myöntäessä seuralle puolikkaan tutorin työpanoksen. Seuran tutoriksi valittiin tuttu mies, Tuukka Kotimäki, joka toimi muutamia vuosia aikaisemmin seuran valmennuspäällikkönä.²⁴⁹

Pitkään nuorimmille junioreille järjestetyn jalkapallokoulun rinnalle saatiin mukaan uusi toimintamuoto, kun Perhefutis -kerhot käynnistyivät toukokuussa 2012 osana Suomen Palloliiton Osoitteena futis -seurakehityshanketta. Ajatus perhefutiksessa oli sama kuin pallokoulussa eli leikinomaisesti ensikosketuksen antaminen jalkapallon maailmaan ja tavoitteena kiinnostuksen herättäminen lajia kohtaan sekä

²⁴⁷ Palokan Riennon toimintakertomus 2011.

²⁴⁸ Palokan Riennon toimintakertomus 2012.

²⁴⁹ Palokan Riennon toimintakertomus 2012.

lajitaitoihin tutustuminen. Erona pallokouluun oli, että lapset liikkuivat perhefutiksessa yhdessä vanhempiensa kanssa. Kesällä toimintaan osallistui 120 henkilöä, joista puolet oli lapsia ja puolet vanhempia. Talvella osallistujia oli 24. Joukkueita seurassa oli kautena 2012 yhteensä 19, joista tyttö- ja naisjoukkueita oli seitsemän. Naisten joukkueiden määrä tuplaantui, kun mukana oli Naiset-kunto ja Naiset-harraste. Miehissä oli sen verran pelaajia, että joukkue osallistui kahdella joukkueella vitossarjaan. Miesten II-joukkue nousi kauden päätteeksi neloseen. Edellisenä vuonna alkanut zumbatoiminta jatkui ja tarjolla oli aikuisille suunnattuja jumbppia 1-2 kertaa viikossa ympäri vuoden. Junioreille järjestettävä kesäleiri palasi myös ohjelmaan vuoden tauon jälkeen, kun viikon mittainen leiri järjestettiin 2000–2004 syntyneille tytöille ja pojille Palokan tekonurmella.²⁵⁰

Helmikuussa seura otti osaa Suomen Palloliiton kolmen piirin seuroille järjestettyyn Isännän Ääni -seuraseminaariin Mikkelissä, jossa PaRi:n toiminnanjohtaja Henna Törmänen piti esityksen seuran sinettiseuraprojektista. Seuralta oli edustajat myös Palloliiton Osoitteena Futis -hankkeen Kick Off -starttitapahtumassa Tampereella. Keväällä PaRi:n kauden avanneessa Avauspotku -tapahtumassa Palloliiton nuorisopäällikkö Marko Viitanen ja Palloliiton Keski-Suomen piirin nuorisopäällikkö Timo Hämäläinen luovuttivat seuralle sinettiseuratusunnuksen.²⁵¹

Palokan Riennon keskeisin painopistealue vuonna 2013 oli urheilu- ja valmennustoiminnan kehittäminen. Konkreettisesti se tarkoitti 2011 tehdyn valmennuslinjan viemistä käytäntöön. Vuonna 2012 aloitettuja kehityskeskusteluja valmentajien kanssa jatkettiin myös seuraavana vuonna ja valmentajia tukeva ja aktivoiva valmentajaklubi aloitti myös toimintansa. Organisaation kehittämiseen pyrittiin pitkän aikavälin suunnitelman laatimisella, joka tehtiin edellisvuonna pidetyn Tulevaisuus Foorumin tuotosten pohjalta. Seuran tavoitteena on edelleen edullisen, monipuolisen ja laadukkaan toiminnan tarjoaminen. Pallokoulun, perhefutiksen, turnausten ja iltapäiväkerhotoiminnan laajentaminen ja kasvattaminen olivat myös keskeisiä osia seuran toimintaa ja taloutta. Joulukuussa 2012 perustettiin Pelaajapolku -työryhmä, jonka tavoitteeksi asetettiin nimenomaan seuran toimintojen laadun kehittäminen sekä seuran profiilin selkeyttäminen. Kolmantena keskeisenä teimana oli säännöl-

²⁵⁰ Palokan Riennon toimintakertomus 2012.

²⁵¹ Palokan Riennon toimintakertomus 2012.

lisen palautejärjestelmän luominen ja kiitoskulttuurin saaminen osaksi jokapäiväisiin kohtaamisiin seurassa toimivien ihmisten välille. Palautetta kerättiin vuonna 2013 seuran tapahtumiin ja toimintoihin osallistuneilta henkilöiltä ja toimintaa aiotaan jatkaa myös tulevaisuudessa.²⁵²

Vuonna 2013 PaRi:ssa oli yhteensä 687 jäsentä, joista pelipassin hankkineita pelaajia oli 655. Taulukkoon 2 on listattu seuran jäsenmäärän ja pelipassilaisten määrän kehitys koko historian ajalta. Pelipassillisten palloilijoiden määrän kasvu edellisvuoteen oli huima 58 pelaajaa.²⁵³ Pelaajamäärän kasvu nosti seuran jäsenmäärällä mitattuna Keski-Suomen toiseksi suurimmaksi jalkapalloseuraksi. Seurassa oli joukkueita 22, joista nais- ja tyttöjoukkueita oli yhdeksän. PaRi:ssa toimi kaudella 2013 neljä palkattua työntekijää. Henna Törmänen oli toiminnanjohtajana toukokuun alkupuolelle asti ja toukokuun lopulla Hanna Minkkinen aloitti uutena seurakoordinaattorina. Mihaly Szerovay jatkoi valmennuspäällikön tehtävissä. Mainittujen lisäksi seurassa toimi Tero Utra tuntityöntekijänä toukokuun alusta lähtien. Jalkapallon lisäksi seuran osallistuminen piirin järjestämään futsaltoimintaan on ollut aktiivista. Talvella pelattaviin futsalsarjoihin osallistui seurasta vuonna 2013 yhteensä 15 joukkuetta. Edustettuna olivat eri juniiori-ikäluokat tytöissä ja pojissa sekä joukkueet myös miehissä ja naisissa.²⁵⁴

Kesällä järjestettiin taitoharjoittelua Palokan tekonurmella. Syksyllä pidettiin ensimmäistä kertaa myös taitotapahtuma, jossa joukkueet pääsivät kokeilemaan taitokilpailujen tehtäviä valmentajien opastuksella. Tapahtuma toimi hyvänä harjoitteluna silmällä pitäen syksyllä Jyväskylän Hipposhallissa järjestettyjä Keski-Suomen piirin taitokilpailuja. Vuotuisiin piirin taitokilpailuihin osallistui seurasta kyseisenä vuonna yhteensä 18 pelaajaa. PaRi:n maalivahtikoulu alkoi pyörimään ympärivuotisesti. Toimintavuosi jaettiin kolmeen eri kauteen ja maalivahtit eri ryhmiin iän ja taitotason mukaan. Tuukka Kotimäki jatkoi seuran Fortum Tutorina toista kautta peräkkäin. PaRi järjesti kesällä yhden tyttöjen ja yhden poikien turnauksen. Pallokoulun rinnalle perheen pienimmille suunnattu perhefutis jatkoi myös toimintaansa. Ympärivuotisesti toimiva, mutta kesäkauteen painottuva perhefutis oli selvästi tervetullut toimintamuoto, sillä osallistujamäärä nousi edellisvuoteen verrattuna yli 80

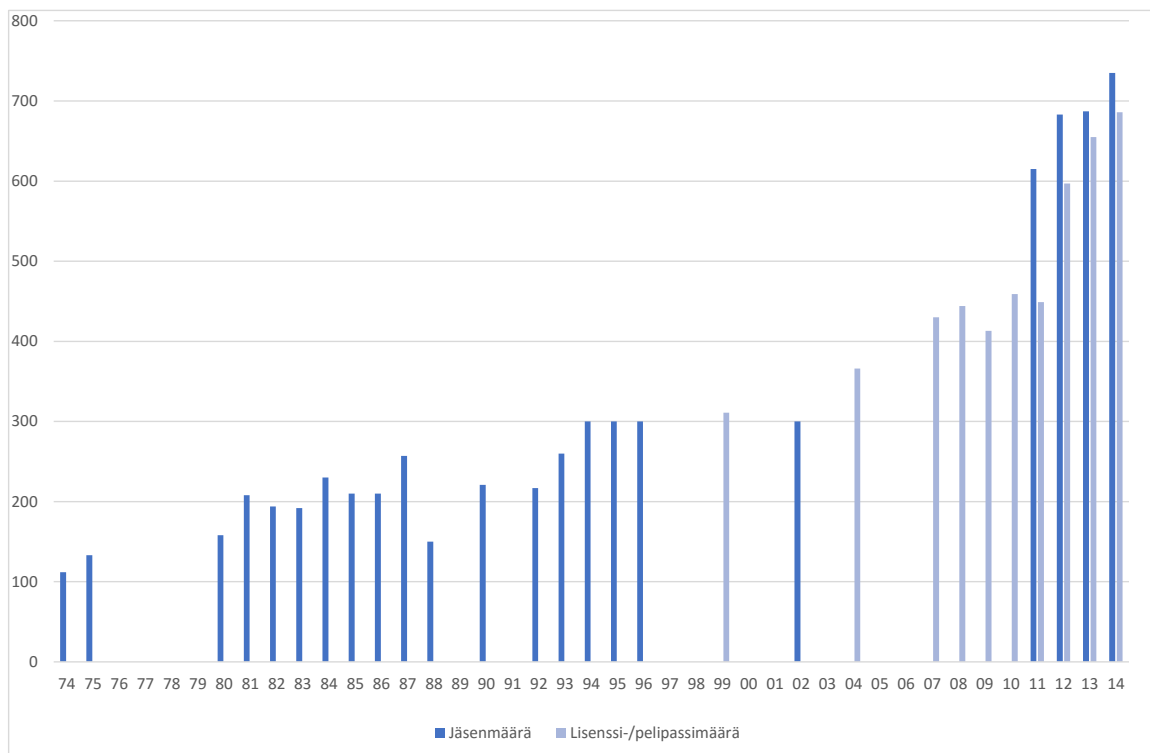
²⁵² Palokan Riennon toimintakertomus 2013.

²⁵³ Kts. Taulukko 2, 59.

²⁵⁴ Palokan Riennon toimintakertomus 2013.

henkilöllä ollen yhteensä 202 osallistujaa, joista puolet oli lapsia ja puolet aikuisia.²⁵⁵

TAULUKKO 2. Palokan Riennon jäsenmäärät sekä lisenssin- tai pelipassin omaavien määrä 1974 – 2014. Luku on merkitty niiltä vuosilta, joilta tieto on aineistosta saatavilla.

Lähde: Palokan Riennon arkistomateriaalit 1974 – 2014.

Palokan Riento lähti vuonna 2013 mukaan Liikkuva Koulu –ohjelmaan sisältyvään Peli ja liikunnan ilo -pilottihankkeeseen. Hankkeen tavoitteena oli edistää lasten liikunnallisuutta luomalla mielekästä välitunti- ja kerhotoimintaa. Seura teki hankkeessa yhteistyötä Jyväskylän kaupungin, Suomen Palloliiton Keski-Suomen piirin sekä paikallisten seurojen JJK:n, JyPK:n, Komeettojen ja Nousun kanssa. PaRi osallistui hankkeeseen järjestämällä kerhotoimintaa lähialueiden alakouluissa. Kerhot olivat lapsille ilmaisia ja rahoitus niihin saatiin opetushallituksen Jyväskylän

²⁵⁵ Palokan Riennon toimintakertomus 2013

kaupungille koulujen kerhotoimintaa varten myöntämistä määrärahoista. Seuran tavoitteena on laajentaa kerhotoimintaa houkuttelemalla useampia alueen kouluja siihen mukaan. Toimintaa aiotaan laajentaa myös yläkouluihin ja seurojen yhteisiin jalkapallokouluihin.²⁵⁶

Palokan Riennon tapahtumarikas jalkapallokausi 2013 potkaistiin käyntiin Avauspotku-tapahtumalla toukokuussa. Tapahtumassa oli pitämässä pallokoulua junioreille sama mies, joka muutama vuosikymmen aikaisemmin ihaili tuntemattoman palokkalaisjoukkueen pelaamista Helsinki Cupissa eli Atik Ismail. Yhtenä kauden kohokohtana oli seuran järjestämä reissu syyskuussa Helsingin Olympiastadionille miesten Suomi – Espanja MM-karsintaotteluun, jolloin seuran nuoret pelurit pääsivät katsomaan esikuviansa otteita kentällä ja nauttimaan stadionin tunnelmasta. Matkaan osallistui 150 rientolaista.²⁵⁷

Tuloja seura on saanut 2000-luvulla pääasiassa jäsenmaksuista ja kunnan toiminta-avustuksista. Avustuksia on saatu muutamana vuonna Lions Club Palokalta sekä Nuori Suomelta sinettitoimintaa varten. Opetus- ja kulttuuriministeriö on myöntänyt tukea päätoimisten seuratyöntekijöiden palkkaamiseen. Pallokoulu, perhefutis ja iltapäiväkerhojen järjestäminen ovat myös tuoneet euroja seuran kassaan²⁵⁸

Vuonna 2014 seuran harrastajamäärä jatkoi jälleen kasvuaan. Jäseniä seurassa oli 735 ja pelipassilaisia 686 seuran ollessa toista vuotta peräkkäin Keski-Suomen toiseksi suurin jalkapalloseura. Seurassa jatkettiin työntekoa urheilu- ja valmennustoiminnan kehittämiseksi. Myös edellisenä vuonna aloitettu kerhotoiminta pidettiin tärkeänä osana seuran toimintaa. Kerhotoiminta juurtui vuoden 2014 aikana osaksi normaalia seuran toimintaa ja myös kerhojen määrä oli kasvussa.²⁵⁹

Seuran toimintaprosessien ja työntekijöiden toimenkuvan tarkentaminen oli myös toimintavuoden tavoitteena. Seuraan palkattiin kaksi uutta työntekijää, jotka olivat kokoaikainen valmennuspäällikkö Jukka Karhu ja osa-aikainen nuorisosihteeri Toni

²⁵⁶ Palokan Riennon toimintakertomus 2013.

²⁵⁷ Palokan Riennon toimintakertomus 2013.

²⁵⁸ Palokan Riennon toimintakertomukset 2002, 2009–2013.

²⁵⁹ Palokan Riennon toimintakertomus 2014.

Lindlad. Seurassa oli yhteensä kolme työntekijää, kun Hanna Minkkinen jatkoi seurakoordinaattorin tehtävissä. Tuukka Kotimäki jatkoi seuran Fortum Tutorina.²⁶⁰

Riennon toiminnassa noudatettiin aika tarkalleen edellisen vuoden suuntaviivoja sekä järjestettiin ja oltiin mukana samoissa tapahtumissa. Seurassa valmistauduttiin jo tulevan vuoden 50-vuotisjuhlallisuuksiin perustamalla Historiikki- ja 50-vuotisjuhlatoimikunta.²⁶¹

²⁶⁰ Palokan Riennon toimintakertomus 2014.

²⁶¹ Palokan Riennon toimintakertomus 2014.

8 YHTEENVETO JA POHDINTA

Edellä on kuvattu urheiluseura Palokan Riennon historiaa viiden vuosikymmenen ajalta. Tutkimuksen tarkoituksena on tarjota tietoa seuran organisaatiokulttuurista, toimintaympäristöstä ja lajivalikoimasta sekä sen muutoksesta. Seuraavassa annetaan vastauksia näihin kysymyksiin taustakirjallisuuteen suhteutettuna. Lopuksi kerron vielä minkälaisia jatkotutkimusmahdollisuuksia tämä tutkimus on avannut.

Ensimmäisenä kysymyksenä esitän, että millainen organisaatiokulttuuri PaRi:ssa on ollut ja miten se on muuttunut. Kuten tutkimuksen alkupuolella jo kirjoitin, organisaatiossa voidaan erottaa neljä kulttuurillista syvyystasoa. Pintatason muodostavat seuran näkyvä toiminta, kuten symbolit, kielet, juhlat, riitit ja rituaalit. Seuraavana tulevat säännöt ja normit, kolmannella tasolla ovat tiedostetut arvot sekä arvojärjestykset ja neljäs taso koostuu tiedostamattomista perusolettamuksista ja uskomuksista. Palokan Riennon kohdalla keskitymme pintatason sekä kolmannen tason organisaatiokulttuuriin, joihin lähdeaineisto tarjoaa selvyyttä.

Seuran selkeinä symboleina voidaan pitää seuran logoa, joka on kerran muutettukin historian aikana, kun 1990-luvulla niin sanottu ampparilogo korvasi perinteisen seuratunnuksen. Uusi logo toi ainakin modernia ja nuorekasta ilmettä seuran ulkoasuun. Logo yhdistettynä jalkapalloilijoiden verryttelyasusta otettuun keltaiseen ja mustaan värimaailmaan muodostavat PaRi:n tunnistettavan ulkokuoren. Myös 1980-luvun loppupuolella virallistettu lyhenne (PaRi) on vakiintunut seurasta puhuttaessa. Seuran ja joukkueiden julkaisemat lehdet tekivät toimintaa näkyväksi lähialueilla. Näkyvää toimintaa on tietysti myös kaikki tutkimuksessa esitelty joukkueiden urheilullinen toiminta sekä erilaiset tapahtumat, kuten esimerkiksi seuran järjestämät turnaukset ja juhlat. Seuran alkuaikoina tapahtumat ja aktiviteetit olivat hyvin vaihtelevia toiminnan hakiessa vielä muotoaan. Pikkuhiljaa ajan kuluessa seuran toiminnot ovat kuitenkin vakiintuneet ja nyt 2010-luvulla on erilaiset toiminnot ovat jo melko vakiintuneita vuodesta toiseen. Tämä kertoo siitä, että toiminta on mennyt koko ajan suunnitelmallisempaan suuntaan. PaRi:n toiminnan viireys ja suosio harrastajien keskuudessa osoittaa sen, että seuran toiminnan keskitämisessä ja painopisteiden valinnassa on onnistuttu.

PaRi:n arvomaailma on pysynyt samankaltaisena läpi seuran viisikymmenvuotisen historian. Seuran tarkoituksena on ollut, ja on vielä edelleenkin, tarjota turvallista harrastustoimintaa lähialueen lapsille, nuorille ja aikuisille. Historian aikana on korostettu tavoitetta saada mahdollisimman moni palokkalainen seuran toiminnan piiriin. Tavoitteena on ollut myös liikuntatottumusten lisääminen Palokan asukkaiden keskuudessa. Myös kasvatukselliseen puoleen on kiinnitetty huomiota.

Seuran organisaatiokulttuuria kuvastaa hyvin aktiivinen yhdessä tekeminen, jossa lapsille ja nuorille järjestetty laadukas harrastustoiminta on vetänyt myös vanhemmat mukaan seuran toimintaan. Vanhempien seuran eteen vuosien varrella tekemä vapaaehtoistyö on ollut korvaamatonta. PaRi:n organisaatiokulttuuri on saanut palokkalaiset liikunnan ja urheilun pariin, mutta tämän lisäksi onnistunut muutenkin lisäämään yleistä hyvinvointia ja viihtyvyyttä Palokan alueella.

Toisena tutkimuskysymyksenä selvitin seuran toimintaympäristöä ja siinä tapahtunutta muutosta. Palokan Riento perustettiin tyypilliseksi lähiöseuraksi, jonka seurapäätäjiltä on vaadittu toimintaympäristön ja sen muutoksen hyvää oivaltamista. PaRi onkin ollut aktiivisessa yhteistyössä ympäristönsä kanssa. Seura on toiminut samanaikaisesti sekä aikaisemmin esiteltyjen saamis- ja antamisstrategioiden mukaisesti. Seura on pyrkinyt tarjoamaan laadukasta toimintaa päästäkseen yhteistyöhön ympäröivien tahojen kuten alueen asukkaiden ja yritysten kanssa. Kuitenkin samalla antamisstrategian mukaisesti PaRi on pyrkinyt muokkaamaan toiminnallaan Palokan aluetta viihtyisämmäksi, aktiivisemmaksi sekä vaikuttamaan ihmisten liikuntatottumuksiin sekä hyvinvointiin.

Suomalaisen järjestötoiminnan sekä myös jalkapalloilun kausittelu auttaa paikantamaan PaRi:n sijaintia valtakunnallisessa toimintaympäristössään. Seuran perustaminen sijoittuu kilpailullis-valmennukselliselle kaudelle. Kun seuran toiminta alkoi pikkuhiljaa vakiintua, löytyy sieltä kaudelle ominaisia piirteitä, kuten valmentajien kouluttaminen ja harjoittelun ympärivuotisuus. Lajit toimivat myöskin melko itsenäisesti omina jaostoinaan. Kilpailullis-valmennuksellinen kausi oli jalkapallossa samalla myös kansainvälistymisen aikaa, joka oli seurausta 1960-luvulle jatku-neesta kansallisen jalkapallon rakennusvaiheesta. PaRi:n junioritkin ovat päässeet vuosien saatossa kokemaan kansainvälistä tunnelmaa turnausmatkoilla ulkomaille.

Kilpailullis-valmennuksellista kautta on seurannut eriytyneen toiminnan kausi, jonka aikana useat seurat ovat siirtyneet lajierikoistumiseen, kuten myös PaRi:ssa on käynyt. Tästä aiheesta lisää myöhemmin, kun käsittelyssä on seuran lajivalikoiman muutos. Jalkapallon osalta 1990-luvun alussa käynnistynyttä kautta kutsutaan globalisoitumisen kaudeksi. Voidaan ajatella, että jalkapallon markkinallistuminen ja kaupallistuminen ei koske kovin suuresti pääasiassa oman alueen lapsille ja nuorille harrastustoimintaa tarjoavaa seuraa, kuten PaRi:a, mutta paikallisella tasolla näillä on suuri vaikutus seuratoiminnan vireyteen. Esimerkkinä mainittakoon yhteistyö paikallisten yritysten kanssa. PaRi:ssa on pyritty esimerkiksi hyvän julkisuuskuvan ylläpitämiseen nettisivujen sekä seura- ja joukkuejulkaisuiden kautta ja pitämään myös hyvät yhteydet paikallisiin yrityksiin sekä muihin yhteistyötahoihin. Laadukasta toimintaa tarjoamalla ja sitä markkinoimalla on harrastajamäärä ollut jatkuvassa kasvussa.

Valtakunnallisella liikuntakentällä PaRi toimi aluksi TUK:n ja myöhemmin työväen urheilun taas yhdistyttyä TUL:n alaisuudessa. Urheiluseura on kuitenkin välittömimmässä yhteydessä lähiympäristöönsä, joka PaRi:n tapauksessa on Palokan taajama Jyväskylän maalaiskunnassa, joka myöhemmin muuttui Jyväskylän kaupunginosaksi vuodesta 2009 lähtien.

PaRi on ollut tekemisissä historiansa aikana useiden lähiympäristönsä organisaatioiden ja yhteisöiden kanssa. Keskeisimmät tahot ovat olleet muut Palokan liikuntaseurat, Keski-Palokan Sosiaalidemokraattinen työväenyhdistys, Jyväskylän maalaiskunta sekä Jyväskylän kaupunki, paikalliset yritykset, Palloliiton Keski-Suomen piiri sekä paikalliset koulut ja päiväkodit.

Yhteistyö muiden alueen seurojen kanssa, joka pääasiassa tarkoittaa Palokan Pyryä ja Palokan Urheilijoita, voidaan sanoa noudattavan kolmea Heinilän (1986) listauksesta käyttäytymismallista, jotka ovat kilpailullinen, yhteistoiminnallinen ja revii-rijakoinen.²⁶² Samalla alueella toimivat seurat ovat harvoin sellaisessa tilanteessa, jossa ei ole minkäänlaista kilpailua esimerkiksi talous- tai henkilöresursseista. Näin myös palokkalaisten seurojen kesken on ollut kilpailua varsinkin, kun seuroissa on harrastettu myös samoja lajeja. Kilpailun lisäksi myös yhteistoimintaa on harrastettu. Urheilijoiden kanssa järjestettiin yhdessä vapputempausta useana vuonna

²⁶² Heinilä 1986, 10.

sekä tehtiin yhteistä lehteä, kun taas PaRi:n ja Pyryn ikämieslentopalloilijat pelasivat yhteisessä joukkueessa. Yhteistyöksi voidaan kutsua myös PaRi:n ja Pyryn välistä sopimusta lajijaosta sekä urheilija- ja toimitsijavaihdosta, joka samalla on myös reviiirijakoinen käyttäytymismalli.

PaRi:lle tärkeimmät lähiympäristön toimintalohkot ovat taloudellinen, väestöllinen, poliittinen, liikunnallinen ja kulttuurinen. PaRi:lla on ollut historiansa aikana useita taloudellisesti haastavia aikoja ja talous on ollut jopa vaikuttamassa seuran lajivalikoimaan ja toiminnan laajuuteen. Taloutta on seurassa ylläpidetty tekemällä talkoita, kuten maalaiskunnan toimesta Palokan jääkiekkokaukalon iltavalvonta ja kunnossapito sekä työväenyhdistyksen tansseissa tehdyt järjestysmiehen tehtävät. Työväenyhdistys on muutenkin ollut taloudellisena apuna useaan otteeseen mm. takaamalla seuran ottaman autolainan. Hiihtomajalla järjestetty bingo oli merkittävä tulonlähde toiminnan loppumiseen asti 1980-luvun puolessavälissä. Avustuksia on seuralle tullut myös usealta taholta, pääasiassa kunnalta. Myös seuran jäsenmaksut ovat olleet tärkeä tulonlähde.

Väestöllisesti Palokka on tarjonnut loistavan ympäristön urheilutoiminnan järjestämiselle ja osoittaa myös hyvää pelisilmää seuran perustajilta. Palokan väkimäärä on ollut jatkuvasti kasvussa ja alue on ollut varsinkin nuorten lapsiperheiden suosiossa, jotka ovat osallistuneet aktiivisesti urheiluseuratoimintaan.

Palokka on ollut poliittisesti vasemmistolainen aina 1900-luvun alusta lähtien. Tutkimusaineiston pohjalta ei voida sanoa, että politiikka olisi vaikuttanut suuresti PaRi:n toimintaan. Voidaan kuitenkin todeta, että seuran perustajajäsenet olivat mukana sosiaalidemokraattisessa liikkeessä ja näin myös Riento liitettiin osaksi Työväen Urheiluseurojen Keskusliittoa (TUK). Valintaa voidaan pitää myös kannanottona työläisurheilun suunnasta, sillä työläisurheilu oli Riennon perustamisen aikaan jakautunut kahteen leiriin TUK:oon ja Työväen Urheiluliittoon (TUL). Myöhemmin näiden keskusjärjestöjen yhdistyessä Rientokin liittyi TUL:n alaisuuteen.

Liikunnalliseen toimintalohkoon liittyvä vuorovaikutus muiden urheiluseurojen kanssa käsiteltiin jo edellä, mutta tähän lohkoon kuuluu olennaisena osana myös seuran käytössä olevat liikuntapaikat. Palokan tarjoamat liikuntapaikat ovat aiheuttaneet huolta ja jopa suoranaisia esteitä toiminnan järjestämiselle. Esimerkkinä tästä

voidaan mainita Palokan koulun sali, joka oli niin pieni, että siihen ei saanut edes täysimittaista lentopallokenttää. Fasilitetit ovat kuitenkin kehittyneet jatkuvasti ja tarjoavat nykyään hyvät edellytykset laadukkaan seuratoiminnan järjestämiseen. PaRi:lle tärkeimpinä uusina liikuntapaikkoina voidaan pitää Palokan koulukeskusta ja sen liikuntasalia, jotka valmistuivat vuonna 1977 ja vuonna 2009 valmistunutta tekonurmea, joka tarjoaa jalkapalloseuralle laadukkaan harjoitteluympäristön. Kulttuuri-ilmastoltaan on Palokka ollut otollinen urheiluseuran toiminnalle. Päiväkodit, koulut ja muut palvelut ovat olleet kunnossa lapsiperheitä ajatellen. Kunta on myös rakennuttanut edellä mainitut liikuntapaikat alueelle. PaRi ja muut alueen urheiluseurat ovat olleet osana kokonaisuutta tarjoamassa liikuntakulttuuria alueen lapsille, nuorille sekä myös aikuisille.

Kolmas tutkimuskysymys koski seuran lajivalikoimaa ja siinä tapahtunutta muutosta. Palokan Riennon matkalla yleisseurasta kohti yhden lajin lajiseuraa on sen suojissa harrastettu useita eri lajeja. Seurassa 50 vuoden taipaleella harrastetut lajit ovat jalkapallo, lentopallo, jääkiekko, koripallo, futsal, pöytätennis, kaukalopallo, jääpallo, kaukalojalkapallo ja hiihto. Varsinkin seuran alkuaikoina mukana oli monenlaisia lajeja. Lajeja otettiin seuran ohjelmistoon, kun harrastajia vain löytyi.

Pöytätennistä järjestettiin innokkaille pelaajille Hiihtomajalla. Hiihdon parissa oli muutamia aktiivisia harrastajia ja laji lopahti, kun he vaihtoivat maisemaa. Jää- ja kaukalopallo oli lajeista kiinnostuneiden aikuisten miesten satunnaista toimintaa. Vuonna 1987 tehtiin sopimus Palokan Pyryn kanssa lajijaosta, jonka mukaan jää- ja kaukalopalloilijat ohjataan jatkossa Pyryyn. Koripalloa kokeiltiin muutaman vuoden ajan 1970-luvun loppupuolella miesten ja ikämiesten joukkueilla. Kun pelaajia oli tarpeeksi, käytiin pelaamassa erilaisia sarjoja ja turnauksia. Myös kaukalopalloa kokeiltiin kesäaikaan 1980-luvulla. Junioreissa pelattiin myös jääkiekkoa, mutta toiminta loppui ohjaajien vähäisyyteen. Asiaan on vaikuttanut varmasti myös se, että myös Palokan Urheilijoissa pelattiin jääkiekkoa. Siellä toiminta jatkuikin aina 1990-luvulle saakka, jolloin Palokan Kiekko perustettiin. Futsal on tullut mukaan vasta lähimenneisyydessä nostaen suosiotaan vaihtoehtoisena lajina talviaikaan jalkapallolle. Varsinaisten urheilulajien lisäksi täytyy nostaa vielä seuran ohjelmistossa satunnaisesti mukana ollut kuntoliikunta, jota on harrastettu järjestämällä erilaista viikoittaista toimintaa sekä myös tapahtumia tavoitteena saada mahdollisimman moni palokkalainen liikkumaan PaRi:n innoittamana.

Jalka- ja lentopallo ovat kauan PaRi:n toiminnassa mukana olleet lajit. Lentopallo keskittyi enemmän aikuisten toimintaan, kun taas jalkapalloa pelasi koko ajan kasvava määrä lapsia ja nuoria. Lentopallossakin järjestettiin toimintaa lapsille ja nuorille, mutta laji ei ottanut tuulta purjeisiin. Lentopallon lajikulttuurin puute vaikeutti lajin juurtumista seuran junioreiden toimintaan. Asiaan vaikutti myös varmasti jalkapallon junioritoiminnan vahva asema seurassa, jolloin lapset ohjautuivat helpommin jalkapallon pariin. Miesten ja naisten joukkueet sen sijaan toimivat aktiivisesti pelaten kilpasarjoissa. Miesten lentopalloilun loppumisesta ei arkistomateriaalia ole säilynyt. Naisten lentopallo loppui seurassa 1990-luvulla joukkueen yhdistyttyä Pyyryn alaisuuteen, jossa lentopallotoiminta oli hyvin aktiivista. Tähän aikaan jalkapallo ja lentopallo olivat enää ainoat seurassa pelatut lajit, joten aikaisemmasta yleisseurasta tuli jalkapallon lajiseurava. Jalkapallossa harrastaja ja -joukkuemäärä sekä toiminnan muodot lisääntyivät ja laajenivat koko ajan.

Jalkapallo ja lentopallo eivät valikoituneet seuran lajeiksi sattumalta. Jo 1970-luvun lopulta lähtien seurajohto painotti toiminnan keskittämistä jalka- ja lentopalloon. Samalla todettiin, että muita lajeja harrastetaan, jos taloudelliset resurssit antavat myöten ja löytyy laadukkaita ohjaajia. Haluttiin myös välttää lajipäällekkäisyydet muiden alueen seurojen kanssa. Seurassa tavoitteena oli selvästi panostaa lajeihin, joilla oli jo vankka pohja seuran toiminnassa. Kuten jo aikaisemmin totesin, muita lajeja harrastettiin, jos harrastajia oli tarpeeksi ja taloudellisten resurssien niin sallissa. Myös toiminnan fyysiset tilat rajoittavat ja mahdollistavat toimintaa. Palokassa on koko seuran toiminnan aikana, jos ei hyvät, niin ainakin tyydyttävät tilat lento- ja jalkapallon harrastamiseen. Lentopallossa toimintaa rajoittamassa oli kuitenkin ajoittain riittämätön määrä salivuoroja, joten ainakin salin käyttäminen muiden lajien tarpeisiin olisi ollut mahdotonta rajoittamatta lentopalloilun toimintaa.

Palokan Riennon tulevaisuus juniorijalkapalloon keskittyvänä seurana näyttää valoisalta. Seurasta on viiden vuosikymmenen aikana muotoutunut yleisseurasta jalkapallon lajiseurava, jossa pelaajien määrä on jatkuvassa kasvussa. Myös Palokan alueen asukasmäärä on kasvussa, joten potentiaalisia uusia jäseniä tulee jatkuvasti lisää. Vapaaehtoisia seuratoimijoita on PaRi:ssa aktiivisesti mukana tärkeissä rooleissa. Seurassa on myös 2010-luvulla palkattu henkilöstöä tukemaan seuran toimintaa ja vapaaehtoista seuratyötä tekeviä ihmisiä. Seuran toimintakäytännöt ovat

vakiintuneita. Seura ei ole kuitenkaan tyytynyt nykyiseen tilanteeseen, vaan erilaisilla uusilla yhteistyövireyksillä, kehittämisprojekteilla ja koulutuksilla pyritään toimintaa kehittämään entisestään jäsenistöä mahdollisimman hyvin palvelevaksi.

Tässä tutkimuksessa urheiluseura Palokan Rientoa on tarkasteltu organisaatiokulttuurin, toimintaympäristön sekä lajivalikoiman ja sen muutoksen näkökulmasta. Tutkimuksessa aineistona toimi pääasiassa seuran arkistoista löytynyt aineisto. Haastatteluja tehtiin yksi kappale. Tutkimus antaa yleissilmäyksen seuran toimintaan, mutta kovin syvälliseen tarkasteluun ei tämän pro gradu –työn puitteissa ole ollut mahdollisuutta mennä. Jatkotutkimus olisi tarpeellista varsinkin ajanjaksoilta, jolloin arkistomateriaaleja ei ole saatavilla, tärkeimpänä tietysti seuran perustaminen ja ensimmäinen kymmenen vuoden jakso. Ainoa tapa aukkojen täyttämiseen olisi seurassa kyseisinä ajanjaksoina toimineiden ihmisten haastattelut, jolloin saataisiin myös enemmän itse toimijoiden ääntä kuuluviin. Lisäksi lehtiaineiston tutkiminen saattaisi valaista seuran tapahtumia eri näkökulmasta. Myöskin mielenkiintoista olisi syventyä tarkemmin PaRi:ssa harrastettujen monen eri lajin toimintaan.

LÄHTEET

Haastattelut

Heikki Tolvanen & Seppo Hiltunen 11.2.2014.

Arkistolähteet

Palokan Riennon vuosi- ja toimintakertomukset 1973 – 2014

Palokan Riennon toimintasuunnitelmat 1979 – 2014

Palokan Riennon pöytäkirjat 1972 – 2014

Palokan Riennon muut asiakirjat 1973 – 2014

Suomen Palloliiton toimintakertomus 1951

Kirjallisuus

Ahponen, P. & Järvelä, M. 1983. Maalta kaupunkiin, pientilalta tehtaaseen. Tehdastyöläisen elämäntavan muutos. WSOY. Porvoo.

Alapuro, R.1994. Suomen synty paikallisena ilmiönä 1890 – 1933. Helsinki.

Autio, S., Katajala-Peltomaa, S. & Vuolanto, V. 2001. Ongelma, oivallus ja onnistumisen ilo. Teoksessa Autio, S., Katajala-Peltomaa, S. & Vuolanto, V. (toim.) Historioitsijan arki & tutkimuksen prosessi. Vastapaino. Tampere, 145–155.

Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Vastapaino. Tampere.

Heikkala, J. 2009. Sport governance in Finland. Helsinki: Finnish Sports Federation.

- Heikkinen, A. 1992.** Promenadeja ja terveyskylpyjä. Teoksessa Pyykkönen, T. (toim.) Suomi uskoi urheiluun. Suomen urheilun ja liikunnan historia. Liikuntatieteellisen Seuran julkaisu nro 131. Helsinki, 43–61.
- Heikkinen, A. 1996.** Kulttuurihistoria paikallishistoriassa. Teoksessa Jokipii, M. (toim.) Paikallishistoria. Gummerus. Jyväskylä, 92–98.
- Heinemann, K & Horch, H. D. 1988.** Strukturbesonderheiten des Sportvereins. Teoksessa Digel, H. (toim.) Sport im Verein und im Verband. Historische, politische und soziologische Aspekte. Schorndorf, 108–122.
- Heinilä, K. 1986.** Liikuntaseura sosiaalisena organisaationa. Jyväskylän yliopisto. Liikuntasuunnittelun laitos, tutkimuksia no 38.
- Heinilä, K. & Koski, P. 1991.** Suomalainen liikuntaseura. Liikuntatieteellisen seuran julkaisu nro 125. Helsinki.
- Hentilä, S. 1992.** Urheilu järjestäytyy ja politisoituu. Teoksessa Pyykkönen, T. (toim.) Suomi uskoi urheiluun. Suomen urheilun ja liikunnan historia. Liikuntatieteellisen Seuran julkaisu nro 131. Helsinki, 133–154.
- Hentilä, S. 2013.** Mikä on Suomessa työväkeä liikuttanut? Teoksessa Vasara, E. (toim.) Työväki ja liikunta. Vantaa.
- Hietala, M. 2001.** Mitä tutkia ja miten? Teoksessa Autio, S., Katajala-Peltomaa, S. & Vuolanto, V. (toim.) Historioitsijan arki & tutkimuksen prosessi. Vastapaino. Tampere, 15–28.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009.** Tutki ja kirjoita. Tammi. Helsinki.
- Itkonen, H. 1991.** ”Tarmompa poekija ollaan”. Tutkimus suomalaisen urheiluseuran muutoksesta. Joensuun yliopisto. Kasvatustieteiden tiedekunnan tutkimuksia. Sosiologia N:o 35. Joensuu.
- Itkonen, H. 1996.** Kenttien kutsu. Tutkimus liikuntakulttuurin muutoksesta. Gaudamus. Tampere.
- Itkonen, H. 2004.** Varkautelaisten vuosisata. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran toimituksia 944. Jyväskylä.

Itkonen, H. 2015. Kansalaistoiminnan kaudet ja muuttuvat käytännöt. Teoksessa Itkonen, H. & Laine, A. (toim.) Liikunta yhteiskunnallisena ilmiönä. Jyväskylän yliopisto. Liikuntakasvatuksen laitos. Tutkimuksia 1/2015. Jyväskylä, 39–58.

Itkonen, H., Korhonen, P. & Saarelainen. 2014. Riennossa sata vuotta. Mutalan Riento urheilun ja liikunnan yleisseurana. Mutalan Riento ry. Saarijärvi.

Itkonen, H. & Nevala, A. 2006. Suomalaisen jalkapalloilun kaudet ja urheilukulttuurin muutos. Liikunta & tiede 6. 69-75.

Itkonen, H. & Nevala, A. 2007. Jalkapallo, maailma ja Suomi. Teoksessa Itkonen, H. & Nevala, A. (toim.) Kuningaspelien kentät. Jalkapalloilu paikallisena ja globaalina ilmiönä. Gaudeamus. Helsinki, 11–20.

Juva, E. W. 1945. Paikallishistoriallinen tutkimus. Sen tehtävät ja lähteet. Teoksessa Paikallishistoriallinen toimisto (toim.) Paikallishistoriallisen tutkimuksen opas. Werner Söderström. Helsinki, 21–118.

Kanerva, J. Arponen A. O., Heinonen, M. Tamminen, J. & Tikander, V. 2003. Jalkapallon pikkujättiläinen. WSOY. Helsinki.

Kokkonen, J. 2015. Suomalainen liikuntakulttuuri – juuret, nykyisyys ja muutossuunnat. Suomen Urheilumuseosäätiön tutkimuksia n:o 3. Keuruu.

Kortelainen, J. 2007. Jalkapallo-Suomen maantiede. Teoksessa Itkonen, H. & Nevala, A. (toim.) Kuningaspelien kentät. Jalkapalloilu paikallisena ja globaalina ilmiönä. Gaudeamus. Helsinki, 71–83.

Kortteinen, M. 1982. Lähiö. Tutkimus elämäntapojen muutoksesta. Otava. Helsinki.

Koski, P. 1990. Liikuntaseurojen yhteistoiminnallisuus ja avoimuus. Jyväskylän yliopisto. Liikunnan sosiaalitieteiden laitos, tutkimuksia no 51.

Koski, P. 1994. Liikuntaseura toimintaympäristössään. Studies in sport, physical education and health 35. Jyväskylän yliopisto. Jyväskylän yliopisto.

Koski, P. 1995. Liikuntaseura toimintaympäristössään. Liikunta & tiede 32 (3), 37.

- Koski, P. & Heikkala, J. 1998.** Suomalaisten urheiluorganisaatioiden muutos. Lajiliitot professionaalistumisen prosessissa. Jyväskylän yliopisto. Tutkimuksia (63).
- Koski, P. & Heinilä, K. 1988.** Liikuntaseura. Valtakunnallinen peruskartoitus. Raportti I. Jyväskylän yliopisto. Liikunnan sosiaalitieteiden laitos, tutkimuksia no 48.
- Kärkkäinen, P. 1992.** Voimainkoetuksia ja kisailuja. Teoksessa Pyykkönen, T. (toim.) Suomi uskoi urheiluun. Suomen urheilun ja liikunnan historia. Liikuntatieteellisen Seuran julkaisu nro 131. Helsinki, 19–42.
- Könönen, J. 2015a.** Palokka. Kaskimaista kaupunginosaksi. Palokka-Seura ry. Jyväskylä.
- Lundberg, C. 1985.** On the feasibility of cultural invention in organizations. Teoksessa Frost, P., Moore, L., Louis, M., Lundberg, C. & Martin, J. (toim.) Organizational culture. SAGE. Beverly Hills, 169–185.
- Polley, M. 2003.** History and Sport. Teoksessa Houlihan, B. (toim.) Sport and Society. A Student Introduction. SAGE. London, 49–64.
- Renvall, P. 1983.** Nykyajan historiantutkimus. WSOY. Juva.
- Szerovay, M. 2015.** Liikunnan ja urheilun järjestökentän muutoksia. Teoksessa Itkonen, H. & Laine, A. (toim.) Liikunta yhteiskunnallisena ilmiönä. Jyväskylän yliopisto. Liikuntakasvatuksen laitos. Tutkimuksia 1/2015. Jyväskylä, 117–132.
- Siisiäinen, M. 1996.** Mihin yhdistyksiä tarvitaan? Teoksessa Riikonen, V. & Siisiäinen, M. (toim.) Yhdistys 2000. Opintotoiminnan keskusliitto. Helsinki.
- Sjöblom, K. 2007.** Alkupotkut. Teoksessa Lautela, Y. & Wallén, G. (toim.) Rakas jalkapallo. Sata vuotta suomalaista jalkapalloa. Teos. Helsinki, 19–39.
- Sulevo, K. 1973.** Sisällönanalyysi ja historiantutkimus. Helsingin Yliopiston yleisen valtio-opin laitoksen tutkimuksia. Sarja B.
- SPL. 1957.** Suomen Palloliitto 1907-1957. Toimittanut Tauno Linnavuori. Helsinki.

Tommila, P. 1996. Paikallishistorian tutkimus eilen ja tänään. Teoksessa Jokipii, M. (toim.) Paikallishistoria. Gummerus. Jyväskylä, 9–25.

Tuomi J. & Sarajärvi A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 5. painos. Tammi. Helsinki

Vasara, E. 2007. Jalkapallo – suojeluskuntajärjestön vieroksuma urheilumuoto. Teoksessa Itkonen, H. & Nevala, A. (toim.) Kuningaspelien kentät. Jalkapalloilu paikallisena ja globaalina ilmiönä. Gaudeamus. Helsinki, 84–99.

Vehmas, H. 2015. Liikunnan ja urheilun harrastaminen. Teoksessa Itkonen, H. & Laine, A. (toim.) Liikunta yhteiskunnallisena ilmiönä. Jyväskylän yliopisto. Liikuntakasvatuksen laitos. Tutkimuksia 1/2015. Jyväskylä, 185–200.

Wilmi, J. 2011. Jyväskylän maalaiskunnan historia 1945 – 2008. Jyväskylän kaupunki. Jyväskylä.

Ylikoski, M. 1995. Nuori ja nuorekas 30-vuotias Palokan Riento. Palokan Riento ry:n juhlaulkaisu 1995.

Verkkolähteet

Hienola, E. 2014. Palokan Viihdekeskus tuhoutui rajussa palossa. Keski-suomalainen 9.6.2014. Saatavilla www-muodossa <URL: <http://www.ksml.fi/uutiset/keski-suomi/palokan-viihdekeskus-palaa-savu-saattaa-aiheuttaa-oireita/1831148>> (luettu 14.2.2016).

Fortum Tutor. Saatavilla www-muodossa <URL: <http://fortumtutor.fi/jalkapallo/esittely/>> (luettu 25.1.2015).

Jyväskylän kaupungin lyhyt historia 2004–2012. Saatavilla www-muodossa <URL: http://www3.jkl.fi/historia/lyhyt/2004_2012.shtml> (luettu 25.1.2015).

Kansallinen liikuntafoorumi 2013. Saatavilla www-muodossa <URL: http://liikuntaneuvosto.fi/files/286/ennakkomateriaali_lopullinen.pdf> (luettu 12.5.2016).

Könönen, J. 2015b. Mikä oikeastaan on Palokka? Vaikeasti määriteltävä kaupunginosa sai kirjansa. Keskisuomalainen 20.11.2015. Saatavilla www-muodossa <URL: <http://www.ksml.fi/uutiset/kulttuuri/mika-oikeastaan-on-palokka-vaikeasti-maariteltava-kaupunginosa-sai-kirjansa/2177468>> (luettu 11.12.2015).

Palokan sosiaalidemokraatit 2015. Saatavilla www-muodossa <URL: <http://www.sdppalokka.fi/historia/>> (luettu 1.2.2015).

Sport.fi - Sinettiseurakriteerit. Saatavilla www-muodossa <URL: http://www.sport.fi/system/resources/W1siZiIsIjIwMTMvMTEvMDQvMTFfMTdfMDIlfNTMyXzEyM-DIwNV9TaW5ldHRpc2V1cmFrcml0ZWVyaXRfLnBkZiJdXQ/120205_Sinettiseurakriteerit_.pdf> (luettu 7.2.2015).

Sport.fi - Sinettiseurat. Saatavilla www-muodossa <URL: <http://www.sport.fi/urheiluseura/sinettiseurat>> (luettu 7.2.2015).

Sport.fi - Valo ry. Saatavilla www-muodossa <URL: <http://www.sport.fi/valo/keita-olemme/hallinnon-tunnuslukuja>> (luettu 7.2.2015).

Tilastokeskus. Rahanarvokerroin 1860 – 2014. Saatavilla www-muodossa <URL: http://www.stat.fi/til/khi/2014/khi_2014_2015-01-19_tau_001.html> (luettu 14.2.2015).

Wilson, D.C. & Butler, R.J. 1986. Voluntary organizations in action: Strategy in voluntary sector. *Journal of Management Studies* 23 (5), 519–542. Saatavilla www-muodossa <URL: <http://web.b.ebsco-host.com.ezproxy.jyu.fi/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=2&sid=e4ff628c-3c0b-4734-b5c5-33cc04f31281%40sessionmgr198&hid=102>> (luettu 17.1.2016).

LIITTEET

LIITE 1: Teemahaastattelun runko.

1. Haastateltavan perustiedot

Milloin on toiminut seurassa?

Millaisissa tehtävissä olet ollut seurassa?

Mikä sai sinut tulemaan mukaan seuran toimintaan?

2. Miksi seura perustettiin ja ketkä sen perustivat?

Ketkä ovat olleet perustamassa seuraa?

Mitkä tekijät vaikuttivat seuran perustamiseen?

Miksi seura valitsi TUK:n keskusjärjestöksi?

3. Miten seuran lajivalikoima on muuttunut ja mitkä ovat syyt muutokseen?

Mitä lajeja tiedät olleen seuran ohjelmassa?

Mistä syistä (laji) tuli seuran lajivalikoimaan?

Mistä syistä (laji) poistui seuran lajivalikoimasta?

Missä lajeissa olet itse ollut mukana?

Onko seurassa pelattu kaukalojalkapalloa?

4. Millainen on ollut seuran toimintakulttuuri ja miten se on muuttunut?

Millainen seuran arvopohja on ollut ja miten se on muuttunut?

Millaisia tavoitteita seuralla on ollut ja miten ne ovat muuttuneet?

Minkälaisia symboleita tai tunnuksia seura on käyttänyt?

Millaisia toimintatapoja seuralla on ollut ja miten ne ovat muuttuneet?

5. Millainen on ollut seuran toimintaympäristö ja miten se on muuttunut?

Millainen ympäristö Palokka oli (tietyllä aikakaudella)?

Mitä toimintatiloja seura on käyttänyt ja miten ne ovat muuttuneet?

Mikä on ollut toimintatilojen merkitys seuralle?

Miten muut alueen yhdistykset ja järjestöt ovat vaikuttaneet seuran toimintaan?

6. Mitä muuta haluaisit tuoda esiin Palokan Riennon toiminnasta?

7. Aineistonkeruu

Missä eri paikoissa seuran toiminnasta on kerrotu/ilmoitettu?

Ketä olisi mielestäsi hyödyllistä haastatella Palokan Riennon historian selvittämiseksi?

Kenellä voisi olla hallussaan hyödyllistä aineistoa Palokan Riennon historian selvittämiseksi?

LIITE 2. Palokan Riennon puheenjohtajat

Vuodet	Puheenjohtaja
1965 – 1976	Voitto Rajaniemi
1977	Matti Pärnänen
1978 – 1986	Antti Kettunen
1987 – 1991	Rauli Sorvari
1992 – 1995	Heikki Tolvanen
1996	Jorma Asunta
1997 – 2001	Kalevi Kiesilä
2002 – 2007*	
2008 – 2009	Tiina Häkkinen
2010	Terhi Koskinen
2011	Tiina Häkkinen
2012	Terhi Koskinen
2013 –	Tuomo Huisman

*) Tieto vuosien 2002-2007 puheenjohtajasta puuttuu.

Lähde: Palokan Riennon arkistomateriaalit 1972 – 2014.